

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİNİN BENLİK SAYGISI VE AKADEMİK
BAŞARILARI İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Lamia SABİRLİ

İstanbul, 2016

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİNİN BENLİK SAYGISI VE AKADEMİK
BAŞARILARI İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Lamia SABİRLİ

Öğrenci No:

140790026

Danışman :

Yrd. Doç. Dr. Filiz ŞÜKRÜ GÜRBÜZ

İstanbul, 2016

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum ‘**Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin benlik saygısı ve akademik başarılarıyla ilişkisi**’ başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamda kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 21.09.2016

Lamia SABİRLİ

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

21/9/2016

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **140790026** numaralı **Lamia SABİRLİ**'nin "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Benlik Saygısı ve Akademik Başarıları İle İlişkisi*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 01.09.2016 tarih ve 2016/34 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (60) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında oyçokluğu/oybirliği ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Filiz Şükrü GÜRBÜZ
(Beykent Üniversitesi)

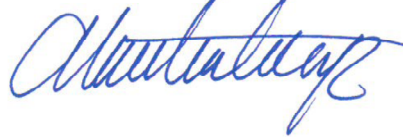
ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Neslim GÜVENDEĞER DOKSAT
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Melek ASTAR
(Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)

ÖNSÖZ

Psikoloji eğitimi almaya başladığımdan bu yana eğitimimde katkısı olan bütün hocalarıma teşekkür ederim. Çalışmamın bütün aşamalarında yardımını ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Filiz. Şükrü. Gürbüz'e çok teşekkür ederim.

Araştırmanın veri toplama aşamasında yardımını esirgemeyen Mahmud Taghiyev'e çok teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde desteğini esirgemeyen annem Naile Babayeva'ya manevi desteğinden dolayı teşekkür ederim.

Lamia SABİRLİ

Adı ve Soyadı: : Lamia SABIRLI
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Filiz. ŞÜKRÜ. GÜRBÜZ
Türü ve Tarihi : Yüksek lisans, 2016
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Kişilik Özellikleri, Benlik Saygısı, Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler, Akademik Başarı.

ÖZ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN BENLİK SAYGISI VE AKADEMİK BAŞARILARI İLE İLİŞKİSİ

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin Beş Faktör kişilik testi sonucu elde edilen kişilik özelliklerinin onların Benlik Saygısı ve Akademik Başarıları üzerinde olası etkilerini incelemektir. Benlik Saygısı insanın kendini yardılayarak elde ettiği, kendine verdiği deyerdir. Kişilik Özellikleri insanı diğer insanlardan ayıran özelliklerinin toplamıdır. Akademik başarı ise kişinin eğitim hayatında gösterdiği başarı düzeyidir. Üniversite öğrencilerinin benlik saygıları Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğini kullanarak ve onların Kişilik Özellikleri ise Beş Faktör Kişilik testini kullanarak elde edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin akademik başarıları onların son dönem not ortalamaları ele alınarak ölçülmüştür.

Üniversite öğrencilerine 66 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Toplam 140 adet anket değerlendirmeye alınmıştır. Beykent üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Lisans düzeyinde eğitim gören birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf öğrencileri üzerinde araştırma yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS For Windows 15.00 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre benlik saygısı ile dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, açıklık puanları arasında ters yönde zayıf bir ilişki olduğu , duygusal denge puanları arasında ise aynı yönde zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır. Üniversite öğrencilerinin not ortalamaları ile Kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye baktığımızda öğrencilerin dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, açıklık

puanları not ortalamalarında bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Fakat duygusal denge puanları üniversite öğrencilerinin not ortalamalarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Benlik saygısı puanlarına göre baktığımızda; not ortalaması 1,00-2,49 arasında olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı puanları not ortalamalarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Name and Surname: : Lamia SABİRLİ
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Filiz. ŞÜKRÜ GÜRBÜZ
Type and Date : Master's Thesis, 2016
Areas : Clinical Psychology
Key Word: : Personality Traits, Self Esteem, Factors That Affect Self Esteem, Academical Success.

ABSTRACT

RELATIONSHIP BETWEEN PERSONALITY TRAITS, ACADEMIC SUCCESS AND SELF-ESTEEM AMONG UNIVERSITY STUDENTS

The aim of this study is to identify the relationship between Personality Traits, Academic Success and Self Esteem among university students. We used Rosenberg Self Esteem scale to find out student's self esteem level, also we used Five Factor Personality test to find out student's personality traits. For Academic Success we asked students their last semester GPA. Self Esteem is how we value ourselves, how valuable we think we are to the others. . Personality traits are the total of characteristics, the things that we use to make ourselves unique. Academic Success is the success of the students in their education lives.

Training questionnaire consisting of sixty-six questions were given to the students. One hundred and forty questionnaire forms were evaluated. Our research contains Beykent university, Science and literature Faculty's first, second, third and fourth grade Undergraduate students.

We used Spss For Windows 15.00 program to analyze the results. As a result there is a weak, negative relationship between self esteem and extraversion, agreeableness, conscientiousness and openness points of students but there is a weak, positive relationship between self esteem and neuroticism points of students. According to the relationship between Academic Success and Personality Traits of students; there are not significant differences between Academic Success and extraversion, agreeableness, conscientiousness and openness points of students, but

there are significant differences between Academic Success and neuroticism points of students. According to the Self Esteem scores, the students whose grade point averages are between 1.00- 2.49 have lower Self Esteem scores than other students. According to the results of analyzes, there are not significant difference between Self Esteem scores of students and their GPA.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ	i
ABSTRACT	iii
TABLolar LİSTESİ	viii
SEMBOLLER VE KISALTMALAR	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Çalışma Konusunun Seçimi	1
1.2. Çalışmanın Amacı	1
1.3. Çalışmanın Önemi	1
1.4. Problem	2
1.5. Alt Problemler	2
1.6. Hipotez	2
1.7. Çalışmanın Planı	3
1.8. Kullanılan Metot ve Teknikler	3
1.9. Karşılaşan Zorluklar ve Sınırlılıklar	4
1.10. Varsayımlar	4

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Benlik Kavramı ve Tanımı	5
2.1.1. Psikoanalitik görüş ve benlik teorileri	6
2.1.1.1. Freud' un Kuramı	6
2.1.2. Psikoanalitik sosyal bakış açısı ve Benlik	7
2.1.2.1. Adler bireysel psikoloji	7
2.1.3. Psiko-Sosyal Gelişim Teorisi	9
2.1.3.1. Erikson'un Kuramı	9
2.1.4. Carl Gustav Jung : Analitik Psikoloji	12
2.1.5. Carl Rogers Fenomenolojik Yaklaşım	12
2.1.6. Maslow	13
2.2.1. Benlik Kavramı	13
2.2.2. Benlik saygısı	14

2.2.3. Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler	15
2.2.4. Düşük, Orta, yüksek Benlik Saygısı	16
2.2.5. Benlik saygısının önemi	16
2.3. Kişilik Kavramı	16
2.3.1. Kişiliğin tanımı	16
2.3.2. Kişilik Oluşumunu Etkileyen Faktörler	18
2.3.2.1. Bedensel ve Kalıtımsal Faktörler	18
2.3.2.2. Çevresel Faktörler	18
2.4. Kişiliğin Farklı Yönleri	19
2.4.1. Karakter	20
2.4.2. Mizaç	20
2.4.3. Yetenek	21
2.5. Kişilikle ilgili kuramlar	21
2.5.1. Gordon W.Allport'un ayırıcı özellik kuramı	21
2.5.2. Henry Murray'ın kişilik kuramı	22
2.5.3. Raymond B.Cattel'in kişilik özellikleri kuramı	22
2.6. Beş Faktör Kişilik modeli	23
2.6.1. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Kuramının tarihsel gelişimi	23
2.6.2. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Kuramının boyutları	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Evren ve Örneklem	27
3.2. Veri Toplama Araçları	27
3.2.1. Kişisel Bilgi Formu	27
3.2.2. Benlik Saygısı Ölçeği ve Puanlaması	27
3.2.3. Beş Faktör Kişilik Testi	28
3.3. Verilerin İstatistiksel Analizi	28

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Sosyo-Demografik Özellikler	29
4.2. Tanımlayıcı İstatistikler	31
4.3. Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi	32

4.4. Korelasyon Analizi	34
4.5. Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	34
4.6. Cinsiyete Göre Farklılıklar	35
4.7. Yaşa Göre Farklılıklar	36
4.8. Ekonomik Durumlara Göre Farklılıklar	37
4.9. Yerleşim Yerlerine Göre Farklılıklar	39
4.10. Sınıflara Göre Farklılıklar	41
4.11. Not Ortalamasına Göre Farklılıklar	43
4.12. Gelir Kaynaklarına Göre Farklılıklar	45
4.13. Annenin Eğitim Durumlarına Göre Farklılıklar	47
4.14. Babanın Eğitim Durumlarına Göre Farklılıklar	48
BEŞİNCİ BÖLÜM	
TARTIŞMA VE SONUÇ	50
KAYNAKLAR	65
EKLER	70
Ek-1. Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği	70
Ek-2. Beş Faktör Kişilik Testi	71
Ek-3 Akademik Başarıyı Ölçmek İçin Kişisel Bilgi Formu	73
ÖZGEÇMİŞ	74

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1. Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımlar.....	30
Tablo 2. Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler	32
Tablo 3. Benlik Saygısı Düzeylerine İlişkin Dağılımlar.....	32
Tablo 4. Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanlarına Yönelik Normallik Testi.....	33
Tablo 5. Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Düzeyleri.....	34
Tablo 6. Cinsiyete Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar	35
Tablo 7. Yaşa Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar	36
Tablo 8. Yaşa Göre Benlik Saygısı Puanları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Testi	37
Tablo 9. Ekonomik Durumlara Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	38
Tablo 10. Ekonomik Durumlara Göre Benlik Saygısı Puanları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Testi	39
Tablo 11. Yerleşim Yerlerine Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	40
Tablo 12. Sınıflara Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar	41
Tablo 13. Sınıflara Göre Benlik Saygısı Puanları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Testi.....	42
Tablo 14. Not Ortalamasına Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	43
Tablo 15. Not Ortalamasına Göre Duygusal Denge Puanları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Testi	44
Tablo 16. Gelir Kaynaklarına Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	45
Tablo 17. Gelir Kaynaklarına Göre Sorumluluk Puanları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Testi	46

Tablo 18. Annenin Eğitim Durumlarına Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	47
Tablo 19. Babanın Eğitim Durumlarına Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	48

SEMBOLLER VE KISALTMALAR

N	: Gözlem Sayısı
RBSO	: Rosenberg Benlik Saygısı leği
P	: p değeri
r	: Korelasyon
S	: Standart Sapma
X	: Aritmetik Ortalama
χ^2	: Ki-kare istatistiği
%	: Yüzde

□

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Çalışma Konusunun Seçimi

Bu çalışmamda öğrencilerinin benlik saygıları düzeylerinin onların akademik başarıları ile ilişkisini görmekteyiz. Yani, hangi düzeydeki benlik saygısı olan öğrenciler akademik olarak başarılı öğrenciler olabilmektedir. Öğrencilerin benlik saygısını etkileyen bir çok faktör vardır. Araştırmada bu faktörlerde ele alınmıştır. Üniversite öğrencilerine uygulanan anket sonucu bir çok farklı kişilik özellikleri saptanmıştır. Bu kişilik özelliklerinden hangisine sahip öğrenciler çoğunlukla akademik hayatta başarılı olabilirler konusu tartışılmıştır. Onların kişilik özellikleri hem doğuştan hem de çevresel faktörlerden dolayı değişiklik göstermektedir ve bu değişiklikler her bir öğrenciyi akademik olarak farklı kılmaktadır. Bu araştırmada bütün bu farklılıklar ve faktörler dikkate alarak bir sonuca varılmıştır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın sonucunda elde edilen veriler dikkate alınarak benlik saygısının ve kişilik özelliklerinin üniversite öğrencilerinin eğitim hayatına etkileri saptanacaktır.

1.3. Çalışmanın Önemi

Üniversite Öğrencileri eğitim hayatında başarılı olabilmek için belirli bir benlik saygısı düzeyine ve kişilik özelliklerine sahip olmalıdır. Bu Kişilik Özellikleri bazıları doğuştan gelmiş olsa da çevresel faktörler yoluyla da değişebilmektedir. Bu faktörleri saptamak ve üniversite öğrencilerini daha başarılı kılmak adına bu çalışma baz alınabilir.

1.4. Problem

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin, benlik saygısı ve akademik başarıları ile ilişkisi olup olmasını bulmak adına yapılmıştır.

- Akademik başarı benlik saygısı ve kişilik özellikleri ile ilişkili midir?

1.5. Alt Problemler

Aşağıda yukarıda belirtilen problemlere dayalı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri cinsiyete göre farklılaşma gösterirmi?
- Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri yaşa göre farklılaşma gösterirmi?
- Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri sosyo-ekonomik duruma göre farklılaşma gösterirmi?
- Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri yerleşim yerine göre farklılaşma gösterirmi?
- Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri cinsiyete göre farklılaşma gösterirmi?
- Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri yaşa göre farklılaşma gösterirmi?
- Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri sosyo-ekonomik duruma göre farklılaşma gösterirmi?
- Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri yerleşim yerine göre farklılaşma gösterirmi?

1.6. Hipotez

Araştırmada problem ve alt problem dayalı olarak saptanan hipotez aşağıda verilmiştir.

- Akademik başarı, benlik saygısı ve kişilik özellikleri ile ilişkilidir.

1.7. Çalışmanın Planı

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde benlik saygısı ve kişilik özellikleri ile ilgili temel bilgiler verilmektedir. İkinci bölümde Benlik saygısını etkileyen faktörler, düşük, orta, yüksek benlik saygısı, benlik saygısının gelişimi, kişilik özelliklerinin gelişimi anlatılmaktadır. Üçüncü bölümde araştırma modelleri ve anketler yer almaktadır. Son olarak dördüncü bölümde ise elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerinin eğitim hayatında başarılı olması için yapılabilecekler üzerinde durulmuştur.

1.8. Kullanılan Metot ve Teknikler

Araştırmanın evreninin bir çok farklı üniversitede eğitim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır.

Veriler, literatür bilgileri incelenerek hazırlanan üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeylerini ve bunları etkileyen faktörleri belirleyen 12 sorudan oluşan anket bilgi formu, 10 sorudan oluşan Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği ve 44 sorudan oluşan Beş faktör Kişilik testi uygulanmıştır. Anket formu araştırmacı tarafından benzer çalışmalardan yararlanarak hazırlanmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği Türkiye uyarlaması Çuhadaroğlu tarafından yapılmıştır. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği 12 alt ölçekten oluşmaktadır. Bunlar: Benlik Saygısı, Kendilik Kavramı Sürekliliği, Tartışmalara Katılma, Eleştiriye Duyarlılık, Kişilerarası İlişkilerde Tehdit Hissetme, İnsanlara Güven Duyma, Depresif Duygulanım, Hayelperestlik, Ana-Baba ilgisi, Psşik İzolasyon ve Psikosomatik Belirtiler olmaktadır. Puanlama 0-6 puan üzerinden değerlendirilir. Puanların yorumlanmasında 0-1 puan alanlar yüksek, 2-4 puan alanlar orta ve 4-6 puan alanlar yüksek benlik saygısına sahip oldukları kabul edilir.

Beş Faktör Kişilik testinin Türkiye uyarlaması Sümer ve ark tarafından 2005 yılında yapılmıştır. Araştırmamızda kullandığımız Beş Faktör kişilik testinin kısaltılmış hali 44 sorudan oluşmaktadır.

1.9. Karşılaşan Zorluklar ve Sınırlılıklar

Bazı öğrenciler anketteki soru sayısından dolayı ankete katılım göstermek istememiştir.

1.10. Varsayımlar

- i. Benlik Saygısı ve Kişilik Özellikleri insanların hayatından büyük önem taşıdığından dolayı üniversite öğrencilerinin hayatında farklılıklar göstermektedir.
- ii. Benlik saygısı yüksek olan öğrenciler eğitim hayatında daha başarılı olmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Benlik Kavramı ve Tanımı

İnsan yaşadığı süre boyunca kendini tanımaya, geliştirmeye, değiştirmeye ve bulmaya çalışır. Bunları yaparken etrafındaki yaşamla bütünleşmeye ve iç dünyasını dengede tutmaya çalışır. Bireyin bütün bu sahip olduğu faktörler, dış dünyayla uyumu, iç dünyasını dengede tutması onun benliğini oluşturur. İnsanın sahip olduğu maddi ve manevi bütün özelliklerinin onun benlik saygısına etkisi çok büyüktür. Bütün bu özellikler ne kadar büyür ve gelişirse kişi kendini o kadar mutlu hisseder. Benlik bireyin kendi hakkında ne düşündüğü, ne hissettiğini tanımlıyor, bireyin her türlü öğeden etkilenerek geliştirdiği bir bütündür.

Benlik kavramının gelişmesi kişiden kişiye büyük farklılıklar göstermektedir. Kişilerin çevresinde olan yaşantıları algılama şekillerine ve doğuştan gelen bazı özelliklerine göre oluşmaktadır.

Benlik saygısı ‘ bireyin gerçek benliği ile ideal benliği arasındaki farkı değerlendirmesidir ’. Yani, bireyin mevcut haliyle olmak istediği halinin farkı benlik saygısı düzeyini göstermektedir. Burada dikkat edilecek nokta bu farkın hangi düzeyde olmasıdır. Bireyin ulaşmak istediği benlik ile mevcut benliği arasındaki fark ne kadar fazla olursa kişi bu durumdan o kadar kötü etkilenir, benlik saygısı düzeyi düşer, iç çatışmalara neden olur (Kuzgun, 2002).

Benlik kavramı insanın kendi için oluşturduğu yargılardır. Benlik insanın kendi benliğini anlama, tanıma biçimi olarak tanımlanır. Kişinin kendini nasıl gördüğünü ve kendine ne kadar değer verdiğini anlatır. İnsanlar genelde kendilerini olduklarından daha yetenekli, zeki, güçlü görmektedirler. Olumlu yönlerini daha öne çıkarırken, olumsuz yönlerini görmek istemezler (Yörükoğlu, 1986).

Benlik kavramı bir anda gelişen bir şey değildir. Benliğin gelişimi bütün hayatımız boyunca devam etmektedir, çünkü bütün hayatımız boyunca yeni şeyler görüyoruz, öğreniyoruz ve devamlı geliyoruz. Bazı hatalarımızı gördükçe

kendimizde bir şeyleri değişmeye çalışıyoruz ve bütün bunlar benlik de değişime yol açmaktadır.

Benlik kavramını üç ayrı şekilde düşünebiliriz. Bunlar bireyin:

- ‘ Algıladığı benliği ’
- ‘ Başkalarının gözündeki benliği ’
- ‘ İdeal benliği ’

Bireyin ‘algıladığı benliği’ mevcut benliğini nasıl algılamasıdır yani kendini nasıl tanımlamasıdır. ‘ Başkalarının gözündeki benliği ’ etrafındaki insanların onu nasıl değerlendirdiklerine dair fikirleridir. ‘ İdeal benlik ’ ise kişinin olmayı hedeflediği benliktir (Özoğlu, 1975).

Benlik kişinin kendi benliğini, kişiliğini algılayış biçimidir. Kendisine ait özelliklerine, inançlarına, hayallerine, yeteneklerine dair öz yargılarını barındırmaktadır (Kulaksızıoğlu, 1998).

Bilim adamları benlikle ilgili çok farklı kuramlar geliştirmiştir.

2.1.1. Psikoanalitik görüş ve benlik teorileri

2.1.1.1. Freud’ un Kuramı

Freud benlikle ilgili yapısal kuramı geliştirmiştir. Bu kurama göre insanın kişiliği biyolojik temellere dayanmaktadır. Kişiliği oluşturan üç yapı vardır. Bunlar: id, ego ve süperegodur.

İd: İnsanda doğuştan varolan psikolojik gizli güçler ve kalıtımsal olarak edindiğimiz içgüdülerin bütünüdür. İd diğer iki sistem üzerinde büyük etki sağlar yani, diğer sistemlerin çalışması için gerekli olan gücü sağlar. Eğer İd fazla enerji biriktirirse o zaman bu durum insanda gerilim yaratır. Bu fazla enerjiyi atmak için İd boşaltma eğilimi gösterir. Bu eğilime id’in haz ilkesi denir (Yanbastı, 1996).

Ego: Genel görevi İd’i denetlemek ve bilinçdışı kılmaktır. İnsanda doğuştan varolan ve ya zamanla gelişmiş ego kişinin biyolojik yapısına ters olan ve etrafındaki

gerçeklere uyum sağlamayan davranışları ve düşünceleri bilinçaltına bastırır. Ego gücünü id' en alır ve kişiliği yönetir. Egonun görevi insanın içindeki düşüncelerle etraftan gelenler arasında uyum sağlamaktır. Egonun diğer görevi de id, ego, süperego ve dış dünyayla çatışma halinde olan düşünceler arasında uyum sağlamaktır.

Süperego: Kişiliğin bu gelişim sistemi toplum yasalarını kapsar. Süperego doğuştan varolmaz, zamanla gelişir, kişinin kendi içindeki yargıdır. Süperegonun görevleri id'den gelen toplumun hoş karşılamadığı nitelikte dürtüleri bastırmak ve yönlendirmek, egoyu gerçek düşüncelere değilde törel amaçlara yönelmek ve kişinin kusursuz olmasına çalışmaktır. (Yanbastı, 1996)

Bütün bu üç süreçte egonun yönetimi altında birlikte çalışır ve böylelikle kişilik bir bütün olarak ortaya çıkar ve işler. Kısaca id insanın kişiliğinin biyolojik faktörlerini, ego psikolojik faktörlerini, süperego ise toplumsal faktörlerini kapsamaktadır (Yanbastı, 1996).

2.1.2. Psikoanalitik sosyal bakış açısı ve Benlik

2.1.2.1. Adler bireysel psikoloji

Adler insan benliğini farklı bir açıdan tanımlamıştır. O, bireysel psikoloji kavramını ortaya attı. Adler'e göre insanın davranışlarının çıkış nedenleri etrafında gelişen olaylarda aranmamalıdır. Davranışların oluşumunda bireyin etrafında gelişen olaydan çok, bireyin bu olayları nasıl gördüğü ve yorumladığı önemlidir (Özdoğan, 2000) .

Adler benliğe yaratıcı benlik demiştir, çünkü her insan kendini geliştirmek ister ve bunu yapmak içinde her bireyin kendine özgü yaşam stratejisi vardır.

Birey kendi benliğini yetersiz bulduğunda kendini geliştirmek için yaratıcı benliğini devreye sokar. Yaratıcı benlik bireyin kendini geliştirmesini ve hayatını daha anlamlı ve doyumlu yapmasını sağlar (Topses, 2003).

Adler'e göre bütün insanlar bir yetersizlik ve aşağılık duygusuyla birlikte doğarlar. Bu duygu gerçekte olan ya da kişinin hayal dünyasında yarattığı bedensel

ve ya psikolojik eksikliklerden ortaya çıkar. Adler organ aşağılığı ve onun psişik yoldan tedavisi üzerine bir çok araştırma yapmıştır. Bu araştırmalarında Adler kişinin herhangi bir yetersizliğini başka yollardan çözüme ulaştırmaya çalışmıştır.

Adler'e göre insanın hayatının gagesini belirleyen şey aşağılık, yetersizlik ve güvensizlik duygusudur. Yaşamın herhangi bir devrinde tamamlanamama yada kusurlu olma insanda aşağılık duygusunu geliştirir. Herkeste aşağılık duygusu vardır. Birey bu aşağılık duygusundan kurtulmak için hayatında ilerleme göstermeye ve problemleri çözmeye çalışır. Her birey hayatta kendini gerçekleştirmek ister ve bunun için kusursuz olmaya çalışır. Hayatta her bireyin farklı bir yaşam biçimi vardır ama, amaç aynıdır. Her birey bir diğerinden üstün olmaya çalışır. Bazıları buna fiziksel, bazıları da zihinsel yoldan ulaşmağa çalışır. İnsan yaratıcı benliğini kullanarak kendini kusursuz yapmaya çalışır. Bireyler yaratıcı benliklerini kullanarak aşağılık duygusuyla mücadele eder ve üstün olmak için çaba gösterirler (Alfred Adler, 2014) .

Adler genellikle çocukluk dönemindeki insanların hayat ve hayatın insana getirdiği problemleri çözmek için bazı sonuçlar çıkardıklarına inanır. Çocuklar etraflarında gelişen olayları, sorunları algıladıkları ve çözümler üretmeğe çalışırlar. Bu etkileşimleri algılamaları sonucu hayat boyu devam edecek olan hayat tarzlarını belirlemiş olurlar. Bu süreç bebeğin ilk aylarında bile gözlemlenebilir. Hayat tarzı bir insanın üstünlük duygusu hissedebilme adına kurduğu bir plandır (Broderick ve Blewitt, 2010).

2.1.3. Psiko-Sosyal Gelişim Teorisi

2.1.3.1. Erikson'un Kuramı

Erikson bazı bilim adamlarının aksine bilinçaltı istekler yerine benliğin bilinçli kısmıyla ilgilenmiştir. İnsanların üzerindeki toplumsal ve kültürel etkiler üzerinde durmuştur. Erikson her bireyin hayatı boyunca toplam sekiz evreden geçtiğini söylemiştir ve bu evrelere psiko-sosyal evreler adını vermiştir. Çocuğun bu evreleri tamamlamadaki başarısı genelde çocuk ile ebeveyn, çocuk ile öğretmeni ya da bakımından sorumlu kişi arasındaki etkileşime bağlıdır. Bu süreçte anahtar kişi çocuktur, diğerleri ise çocuğun gelişimini şekillendirmektedir.

Çocuk bu alışverişte anahtar kişidir. Ancak çocuğun etrafındaki kişiler de gelişimini şekillendirmektedir (Bee, 1989).

Erikson'a göre bireyin gelişimde hem sosyal çevre hem de biyolojik temelli doğuştan gelen özelliklerin rolü vardır. İnsan sekiz gelişim döneminden geçer ve bu gelişim dönemlerinin hepsinin farklı gelişim hedefleri vardır. Bireyin bu gelişim dönemlerini başarıyla tamamlaması için bu dönemde karşılaştığı zorlukların ve çatışmaların üstesinden gelmesi gerekiyor. Birey bu çatışmalarla başa çıkabildiği oranda sağlıklı bir kişilik geliştirir. Bir dönemdeki çatışmalara çözüm bulamadığı durumlarda bu yetersizliği diğer aşamalarda telafi etmek şansı vardır (Erikson, Erik, 1984).

Erikson'un kuramına göre sekiz gelişim evresi vardır:

- Temel güvene karşı güvensizlik(0-1 yaş)

Bebekler yeni doğduklarında başkalarının bakımına muhtaç oldukları için güven duygusu bebekler için çok önemlidir, ve bu dönemde gelişir. Bebekler anne, baba ve ya bakımları ile ilgilenen şahıslardan gördükleri sevecen, güvenilir davranışlara eşit düzeyde bir güven duygusu geliştirirler. Bu dönemlerde bebekler güvenilir davranışlar görmezlerse ileri yaşlarda güvensizlik duygusu geliştirirler. Bebekler bu yaşta alıcı bir yapıya sahiptirler ve bakımlarından sorumlu kişinin de onlara karşı verici olması gerekiyor. Bebeklerin fiziksel ihtiyaçlarını zamanında

karşılama ve huzursuzluk hissine neden olmamak çok önemlidir. Bu dönem doğru atlatılmasa bile, ileri yaşlarda telafisi mümkün olan bir dönemdir. Bu dönemi başarısız atlatan bireyler gelecek hayatlarında bunu telafi ederek güven duygusu kazanabilirler (Selçuk, 1996).

- Özerkliğe karşı utanç ve kuşku (2-3 yaş)

Bebekler bu yaşta yeni yürümeye başlarlar ve kendi bağımsızlıklarının farkına varırlar. Bu dönemde bebekleri engellemek, alanlarını kısıtlamamak gerekiyor. Eğer alanları kısıtlanır ve davranışlarının önüne geçilirse, o zaman bebeklerde utanç duygusu gelişir. Bu dönemi sorunsuz atlatırlarsa ise özerklik duygusu gelişir, kendilerine inanırlar ve bu gelecek hayatları için çok önemli bir özelliktir.

Bu dönem bireysel hareketlerin geliştiği dönemdir ve çocuklar için oyun dönemidir. Çocuklar oynayarak etraflarını keşfetmeye başlarlar (Burger, 2006).

- Girişimciliğe karşı suçluluk duygusu (4-5 yaş)

Çocuklar bu dönemde etraflarının keşfetmeye ve girişimci hareketlerde bulunmaya başlarlar. Bu dönemde dolapları karıştırmak, yürürken elinizi tutmamak gibi hareketler gösterirler, kendi ayakları üzerinde durduklarını göstermek isterler. Bu dönemde çocukların üzerine fazla gidilir ve hareketleri kısıtlanırsa çocukta suçluluk duygusu gelişir ve gelecek yaşlarda suçluluk ve çekingenlik gösterirler. Bu dönemde her şeye izin vermek doğru olmaz, o yüzden bu ikisi arasında dengeyi doğru sağlamak çocuklar için en sağlıklı adım olacaktır.

- Başarıya karşı aşağılık duygusu (6-12 yaş)

Çocuklar bu dönemde okula başladıkları için hayatlarının bu evrelerinde başarılı olma ihtiyacı ortaya çıkar. Bu dönemde ebeveynlerin görevi çocuğun başarılı olacağı alanı keşfetmek ve çocuğu o alana yönlendirmektir. Diğer özellikler gibi başarının da dengede tutulması gerekir, bazı durumlarda başarısız olmalarına göz yummak gerekiyor (Denise Boyd, 2009).

- Kimliğe karşı rol karmaşası (11-17 yaş)

Çocuklar bu dönemde iki tür kimlik geliştirirler: cinsel kimlik ve mesleki kimlik. Bu dönemde çocuklar cinsel olarak kendilerini tanımaya başlarlar, aileler bu dönemde çocuklara eğitici davranmalı ve cinsel kimliklerini bulmada yardımcı olmalıdır. Aileler çocuklarının meslek seçimlerinde yardımcı olmalı ve onlara yol göstermelidir. Bu evrede diğer evrelerin nasıl geliştiği ortaya çıkar, eğer diğer evrelerde sorunlar olmuşsa bu evrede çocuklar kimlik karmaşası yaşayabilirler (Denise Boyd, 2009).

- Yakınlığa karşı yalnızlık(18-30 yaş)

Bu dönemde insan hayatında önemli yer tutan şeyler dostluk ve sevgidir. İnsanlar bu dönemde evlilik beklentisi içerisine girerler ve bu dönemi sağlıklı atlatan kişiler evlilik ve dostluklarını sorunsuz bir şekilde yaşarlar. İnsanlar bu dönemde sorunlarla karşılaşsalar bu onları psikolojik yalnızlığa itebilir. Bu dönemde başarısız olan bireyler diğerleriyle çevresel ilişkiler kurarlar (Miller, 2008).

- Üretkenliğe karşı durgunluk(30-45/55 yaş)

Kişiler bu dönemde üretkenlik isteğine kapılırlar, bu sadece çocuk anlamında değil hem de iş hayatlarında da üretken olmak isterler ve bunun için çaba gösterirler. Eğer üretken olamazlarsa bu onları kendilerini gereksiz hissetmeğe itebilir (Geçtan, 1994).

Bu dönemde önemli olan üretken olup ortaya bir şeyler çıkarmaktan çok bu ortaya çıkarılan fikirler, ürünlerle gelecek kuşakları etkileyebilmektir (Dereboy, 1997).

- Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk (55-60 yaş ve üstü)

En sonuncu evre olan bu evrede bireyler kendileriyle baş başa kalırlar ve yüzleşirler. Önceki yedi evreyi sağlıklı, doğru şekilde tamamlayan bireyler bu evrede benlik bütünlüğüne sahip olurlar ama eğer diğer evreleri doğru bir şekilde tamamlayamamışlarsa umutsuzluğa kapılırlar (Selçuk, 1996).

2.1.4. Carl Gustav Jung : Analitik Psikoloji

Jung benlik kavramına başka bir açıdan bakmıştır. O, kişinin benliğini bilinç, kişisel bilinçdışı ve kollektif bilinçdışı olarak kabul etmiştir. Jung bilinçdışına iki farklı yönden bakmıştır. Bunlar kişisel ve kollektiftir. Kişisel bilinç insanın kendinin oluşturduğu, iç dünyasını kapsayan bilinçdışıdır. Kollektif bilinçdışı ise kişiye atalarından ve genlerinden gelmiş olan bilinçdışıdır. Kollektif bilinçdışında dini inançlar, kültür gibi özellikler gelmektedir (Storr, 1975).

Jung'a göre kollektif bilinçaltı arketiplerden oluşmaktadır. Arketip bir hareketi, dürtüyü belirli bir yolla deneyimlemeye yönelik öğretilmemiş eğilimdir. Buna örnek olarak: Bir bebek acıktığında sadece yiyecek bir şeyler istiyor, bu verilecek yiyecek onu ya tatmin edecektir, ya da tatmin etmeyecektir. Bu bebek büyüdükte kazandığı tecrübelerle birlikte acıktığında artık daha belirli bir şeyler istemeye başlar; bir pasta ya da makarna gibi.

Jung bir çok arketip tarif etmiştir ve bu arketiplerin her birinin aydınlık yüz, karanlık yüz olan iki yüzü olduğunu söylemiştir. Örneğin: anne arketipi iyi yüz olarak yani: sevecen anne şeklinde ortaya çıkabilir. Aynı arketip hemde kötü yüzüyle yani: korkunç anne şeklinde de ortaya çıkabilir. Her arketipin iki yüzü olduğu gibi hemde her arketip dişil ve eril psişede farklı fonksiyon ve görüntüye sahip olabilir. Örneğin: tamamlayıcı ruh imgesi kadın ve erkekte farklı ortaya çıkmaktadır. Kadında 'Animus', erkekte ise 'Anima' olarak ortaya çıkar (Jacobi J , 2002).

2.1.5. Carl Rogers Fenomenolojik Yaklaşım

Carl Rogers'e göre benlik 'ben'i tanımlayan bütün düşüncelerin, algıların bütünüdür. Benlik kavramı her zaman gerçeği yansıtmaz. Bir insan hayatında çok başarılı ola bilir ama kendini bir o kadar da başarısız biri olarak görebilir (Atkinson ve diğ., 1996).

Rogers her insanın hayatında belirlediği bir doyum noktasına, hedefe ulaşmak için belirli bir çaba gösterdiğini savunmaktadır. Hedefine ulaşabilen insanlara potansiyellerini tam kullanan insanlar adını vermiştir, çünkü bu insanlar hedeflerine

ulaşmak için ellerinden gelen her şeyi yapmışlar, bütün potansiyellerini kullanmışlardır. Bu kişiler kendilerine güvenen kişilerdir ve toplumsal beklentilere uymak yerine kendi ilgilerini, değerlerini ve gereksinimlerini göz önünde bulundurarak gelecekle ilgili kararlar alırlar (Burger, 2006).

2.1.6. Maslow

Maslow benlik kavramına başkalarından daha farklı bir açıdan bakmıştır. O, her insanın ihtiyaçlarının beş grupta toplandığını söylemiştir.

Bu gruplar aşağıdaki şekildedir:

- 1.Fizyolojik ihtiyaçlar: yemek yeme, su, uyku ve cinsellik
- 2.Güvenlik ihtiyaçları: tehlikelerden korunma, can güvenliği, sağlıklı iş koşullarına sahip olma.
- 3.Sosyal ihtiyaçlar: çevre, aile, dostluk, kabul edilme, sosyal faaliyetler
- 4.Kendini gösterme ihtiyacı: Tanınma, bir yerlere gelme, kendine güvenme
- 5.Kendini gerçekleştirme ihtiyacı: İnsanın sahip olduğu potansiyelini yaratıcılık yoluyla geliştirme ihtiyacı (Can, Halil ve Diğerleri, 1984).

Benlik Kavramının Benlik Saygısıyla Olan İlişkisi

2.2.1. Benlik Kavramı

Bir insanda benlik saygısından, benlik saygısı düzeyinden bahsetmek için ilk önce kişide benlik kavramının gelişmiş olması gerekmektedir. Benlik kavramı kişinin kendi kişisel özelliklerini nasıl gördüğünü ifade eder. İnsan bu kişisel özelliklerini değerlendirerek, yani öz değerlendirme yaparak bir sonuca ulaşır, bu sonuc kişinin benlik saygısı düzeyini ifade etmektedir (Koç, 2008). Benlik saygısının gelişmesinde benlik kavramının etkisi çok büyüktür. Benlik kavramı insanın 'ben çok çalışkanım', ben çok sosyalim' gibi kendisi ile ilgili oluşturduğu algılardır. Benlik kavramı kişinin kendini nasıl algıladığını göstermektedir. Benlik kavramında her birey kendi içinde kendine özel ve

diğerlerinden farklı bir 'ben' oluşturur ve bunu oluşturmak için hayatında büyük bir çaba gösterir (Cüceloğlu, 1991).

Her bir insan kendi benliğini değerlendirir. Bunun sonucunda kişide benlik saygısı ortaya çıkar. Benlik saygısı kişinin kendi kişisel özelliklerini ne kadar onayladığı ile ilgilidir. İnsan kendini bütünüyle beğenebilir, ya da kendi çok fazla eksikler, hatalarda görebilir. Kişinin benliği onun ne kadar mükemmel bir insan olduğu ile ilgili değildir, kişinin kendini ne kadar mükemmel gördüğüyle ilgilidir. Yani kişinin kendini ne kadar kabul etdiği, beğendiği, sevdiği ile ilgilidir (Yörükoğlu, 1986).

Nixon benlik kavramı ve benlik saygısı arasında ilişkiyi şöyle açıklamıştır: Benlik kavramı insanın ne olduğuyla ve ne yapabildiği ile ilgili öz değerlendirmesidir. Benlik saygısı insanın bütün kişisel özelliklerinin değerlendirmesi sonucunda ortaya çıkan insanın kendini kabul etme düzeyidir (Aktaran Cevher Bulut, 2007).

2.2.2. Benlik saygısı

Benlik saygısı kişinin kendinin değerli, başarılı, sosyal, sevilen, gururlu, gayretli biri olduğuna inanmasıdır. Benlik saygısı kişinin kendini yargılaması ve değerlendirmesi sonucunda ortaya çıkar. Kişinin kendini ne derecede beğenmesi onun benlik saygısı düzeyini belirlemektedir (Kohut, 1971).

Benlik saygısı kişinin kendini değerli bulması ve kendi kişisel özelliklerini onaylaması anlamına gelir.

Benlik saygısı bireyin kendisini diğer insanlardan düşük ya da yüksek görmeksizin kendi kişiliğinden memnun kalma durumudur. Benlik saygısı bir çok faktörden etkilenen bir olgudur. Benlik saygısını etkileyen faktörler sosyal, psikolojik ve fiziksel faktörlerdir. Bu faktörler kişiden kişiye farklılık göstermektedir çünkü her insanın etrafındaki olayları farklı bir algılama biçimi vardır.

Benlik saygısı duygusal, fiziksel ve zihinsel olgulardan oluşmaktadır. İnsanın kendine değer vermesi, kendini sevmesi, becerilerini bulabilmesi, toplumda başarılı

olarak kabul görmesi, toplum tarafından sevilmesi ve saygı görmesi kişide benlik saygısının oluşumda ve gelişimindeki en önemli faktördür (İzgiç ve Akyüz, 2001).

Benlik saygısı insanın gelişim sürecindeki en önemli faktörlerden biridir. Benliğin gelişimi bireyde çocukluk çağından itibaren başlar. Birey kendini diğer insanlardan farklı bir birey olarak gördüğü anda bu gelişim süreci başlamaktadır. Benlik birçok olgudan oluşmaktadır, benlik saygısı benliğin duygusal yönüdür. Birey zamanla kendini geliştirmeğe başlar, ve bu gelişim sürecinde birey kendini tanımaya başlar. Bu süreçte birey kendini sevmegi, kendi kişiliği ile barışık olmayı ve kendine saygı duymayı öğrenir (Öz ve ark. , 2009). □

Benlik saygısı bir çok araştırmada farklı tanımlanmaktadır. Başka bir yönden baktığımızda benlik saygısı kişinin sahip olduğu benlik ile sahip olmak istediği benlik arasındaki farktır ve bu farkta bize bireyin benlik saygısı düzeyini vermektedir. Bütün insanlarda bu iki bulgu arasında fark bulunmaktadır, ama önemli olan bu bulgular arasındaki farkın ne kadar olduğu ve bireyin bu farkı nasıl algıladığıdır.(Pişkin, 2003).

Benlik saygısı insanın hayatı boyunca süren ve gelişen bir süreçtir. Benlik saygısı bireyin hayatını güzel ve doyumlu geçirmesi, insanlarla sağlıklı iletişim kurması , hayatta başarılı olması ve toplum tarafından saygı görmesi adına çok önemlidir (Akt. Erşan ve Ark, 2009).

2.2.3. Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler

Benlik saygısını etkileyen çok fazla faktör vardır ve bunlar kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bunlardan bazıları: kültür, aile, toplumsal değerler, eğitim durumu, ekonomik durumu, yaş, cinsiyet, iletişim becerisi, çevre ve arkadaşlar, bireyin alışkanlıkları (sigara, alkol vs.), iş ve iş yerindeki hayatı, boş zaman aktiviteleri, hayatındaki başarı durumu, fiziksel rahatsızlıkları ve başka bunun gibi bir çok faktör sayılabilir.

Başkaları tarafından saygı görme kişinin benlik saygısını olumlu etkilemektedir. Bunun sonucunda bireyde kendini değerli görme ve sorumluluk

duygusu ortaya çıkar. Başkalarının fikirleri bireyin hayatının bir parçası haline gelir ve bireyin ruhsal yapısına büyük etki gösterir (Coopersmith, 1967).

2.2.4. Düşük, Orta, yüksek Benlik Saygısı

Benlik saygısının düşük olması bireylerde görünüşlerinde, cinsel hayat ve günlük aktivitelerinde büyük etki göstermektedir. Bu insanlar başkaları tarafından övgüleri doğru karşılayamazlar, hayatlarından asla memnun olmazlar, sosyal hayatları çok zayıftır, otoriter karakterli insanlar karşısında rahat davranamazlar, başkaları tarafından izlendiklerinde performanslarında düşüş görülmektedir, çevreleri konusunda her zaman sınırlı ve pasif hareket ederler (Özdemir, 2004).

Benlik saygısı yüksek olan bireyler herkes tarafından kendilerine karşı saygı duyulmasını beklerler, görünüşlerinde, cinsel hayatlarında ve günlük aktivitelerinde sorun yaşamazlar, eleştiriler karşısında pasif durmazlar, atılgan davranırlar, çoğunlukla hayatlarından memnun olurlar, otoriter karakterli insanlara karşı rahat olurlar, başkaları tarafından izlendiklerinde performanslarında her hangi bir düşüş gözlemlenmez, geniş ve aktif bir sosyal çevreleri ve hayatları vardır (Özdemir, 2004).

2.2.5. Benlik saygısının önemi

Benlik saygısı kişinin çocukluk döneminden gelişmeye başlar . Benlik saygısı insanın hayatına her yönden etki etmektedir. Psikolojik yönden olumlu etki ederek insanın hayatta başarılı özgüvenli olmasını sağladığı gibi, olumsuz etki ederek insanın başarısız, özgüvensiz yetersiz hissetmesini sağlayabilir. Bu yüzden benlik saygısı insanın hayatında çok önemli bir yere sahiptir.

2.3. Kişilik Kavramı

2.3.1. Kişiliğin tanımı

Kişilik ile ilgili tek bir tanım söylememiz doğru olmaz, çünkü kişilikle ilgili söylenmiş çok fazla tanım vardır. Her bir insan farklı bir kişiliğe sahiptir ve onun kişiliği tektir ve diğer insanlardan farklıdır. Her bireyin farklı kişilik özellikleri onu diğer bireylerden ayırt etmemizi sağlamaktadır (Fredenburgh, 1971).

Kişilik bireyi diğer insanlardan farklı kılıyor ve ayırıyor, biz kişinin kişiliğine göre onun gelecek davranışlarını tahmin edebiliyoruz. Kişilik insanın fiziksel ve sosyal çevreyle etkileşme biçimini tanımlayan duyu ve düşüncülerin toplamıdır (Atkinson ve ark, 1999).

Psikologlara göre kişilik bireyin özel ve onu diğer insanlardan ayıran özelliklerinin, davranışlarının toplamıdır. Kişinin sıklıkla sergilediği özellikleri onun davranışını ve kişiliğini ifade eder. Kişilik her bir insanın kendine özgü bir bütünüdür. İnsanın yaptığı her hangi bir hareket bize o insanı anlamamız ve tanımamız için bir ipucu verir. Bireyin resme, müzik aletlerine, bilgisayara, matematiğe, doğaya, insanlar v.b olan ilgisi o, insanın kişiliğini oluşturmada belirleyicidir, çünkü kişilik bütün bu özelliklerin toplamıdır (Yanbastı, 1990).

Kişilik bireyin duygularının, düşüncelerinin, becerilerinin hepsinin bir araya gelmesi sonucu oluşur. Bireyin günlük hayatında kullandığı kişiliği, onun daha önceden yaşamış olduğu duyu ve düşüncelerin sonucudur. Birey bu duyu ve düşünceleri yaşayarak şimdiki kişiliğini oluşturur (Morgan, 2007).

Her bir bireyin kendini diğer bireylerden farklılaştıran özellikleri vardır. Bireyler günlük hayatta karşılaştıkları benzer durumlarda kendi kişilikleri doğrultusunda benzer tepkiler verirler. İnsanların kendi iç dünyalarında duyu ve düşünceleri vardır, ve aynı zamanda etraflarında gelişen olaylarıda gözlemlemektedirler. İnsanlar kendi içlerindeki iç dünyalarıyla etraflarında gelişen dış dünyaları arasında bağlantı kurarlar ve bu bağlantıyı ortaya koyma biçimlerinde onların kişiliklerini gösterir (Cüceoğlu, 2000).

Kişilik bireyin becerilerinin, fiziksel özelliklerinin ve onun etrafına gösterdiği tepkilerin toplamıdır. İnsanların kişilik gelişimlerinde yaşadıkları toplumun etkisi büyüktür. Birey yaşadığı topluma göre kişiliğini sınırlandırır çünkü çevresi tarafından kabul görmek ister. Her bir birey farklı kişiliğe sahiptir ve toplumda farklı kişilik özelliklerini ortaya koymaktadır. Her bireyin toplumda üstlendiği farklı roller vardır (Yavuzer, 2001).

Kişilik bireyi diğerlerinde farklı kılan özellikleridir ve bu özellikleri hayatında uygulama şeklidir. Belli bir yaşa gelmiş insanların hangi olay karşısında nasıl bir davranış göstereceğini tahmin etmemiz mümkündür. Örneğin: sabırsız diye tanıdığımız bir birey çoğu durum karşısında bu tutumunu sergileyecektir. Sonuç olarak kişilik insanın bir süre sonra kalıplaşmış hale gelen davranışlarının toplamıdır (Yörükoğlu, 2000 akt Hidayet, 2009).

2.3.2. Kişilik Oluşumunu Etkileyen Faktörler

2.3.2.1. Bedensel ve Kalıtımsal Faktörler

Bedensel ve kalıtımsal faktörler; İnsanda bütün psikolojik özelliklerin oluşmasında olduğu gibi, kişiliğin oluşumunda da kalıtımsal faktörlerin etkisi çok büyüktür. Bireyde hangi özelliklerin kalıtım yoluyla geçtiğini bilemeyiz çünkü başka bir çok faktöründe kişilik oluşumunda etkisi vardır. İnsanın bedensel yapısıyla ilgili olan; saç rengi, göz rengi, ten rengi, boyu, zeka düzeyi v. b bedensel ve zihinsel özelliklerinde kalıtımın payı oldukça yüksektir (Güney S, 2007).

Kalıtım yoluyla geçen özellikler ebeveynlere onlardan önceki kuşaklardan geçen ve çocuklara ebeveynlerinde geçen özelliklerdir. İnsanların fiziksel özellikleri yani saç renkleri, ten renkleri ve. b onların ebeveynlerine benzediği gibi onların kişisel özellikleride onların ebeveynlerine benzemektedir (Çetin, 2007).

Kişiliğin temelinde kalıtımın önemini açıklamak için çok fazla araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların sonunda kişiliğin sadece kalıtım yoluyla geçmediğini, başka önemli faktörlerinde olduğu bulunmuştur. Bireyin hangi özelliğinin nasıl oluştuğunu bulmak için araştırmalar yapılmıştır ve bireyin fiziksel özelliklerinin kalıtım yoluyla geçtiği gözlemlenmiştir.

2.3.2.2. Çevresel Faktörler

Çevresel Faktörler; Çevresel faktörler kişiliğin oluşumunda etkileyici olan hayat koşullarını içerir.

Aile, okul, arkadaş çevresi v. b ilişkilerin hepsinin kişilik oluşumunda etkisi vardır. Sosyalleşme süreci insanın hayatında fizyolojik olduğu kadar kişilik

gelişiminde de etki göstermektedir. İnsanlar büyüdükçe duygularını daha kolay kontrol etmeyi öğrenirler. İnsan kendi korkularını kontrol etmeyi öğrenir ve buda kişilik özelliğini oluşturur (Semin, 1984).

Her bir insanın farklı kültürel yapısı ve inançları vardır ve bunlar hayatı boyu o bireyin hayatında etkisini gösterir. Bireyin ilgi alanları, insanlarla davranışları, inançları da bu yapının içerisinde gelişir.

Bireyin kişiliğinin gelişiminde en önemli faktörler aile, arkadaşlar ve sosyal çevredir. Bireyin hangi toplumda, ülkede doğması ve büyümeside onun kişilik yapısını etkilemektedir. Her ülkenin kendine özgü kişilik yapısı vardır ve bu toplumda yaşayan bireyle yaşadıkları toplumun kültürünü benimseyerek büyümektedirler. Yaşadığı toplumun kültürünü benimseyen insanlar bu toplumda diğer insanlar tarafından kabul görürler, bu yüzden insanlar kültürel değerlerine ayak uydurmak için bazı kısıtlamalara razı olmaktadır. Bu kısıtlamalara ayak uydurmayan kişiler toplum tarafından kabul görmemektedirler (İstengel, 2006).

Sosyal faktörlere baktığımızda kişinin yaşadığı, doğduğu ve büyüdüğü aile faktörü bunlardan en önemlisidir. Aile bireylerinin çocuklara karşı davranışları, annenin ve babanın bir-biriyle olan davranışları çocuğun gelecek hayatındaki kişilik özelliklerine etki etmektedir. Kendilerine karşı anlayışlı, sabırlı, dinleyici ve sakin yaklaşımın bireylerin karakterleri çok güçlü olmaktadır, ama kendilerine karşı sabırsız, sert, anlayışsız davranılan çocukların gelecek karakterleri zayıf olmaktadır (Silahtaroglu Feyza, 2004).

Bireyin hayatında bir çok çevresel faktör vardır, her kültürün kendine göre oluşturduğu bazı sınıflandırmalar vardır; meslek seçimleri, dini inançları ve. b. Birey bu sınıflandırmaları öğrenerek büyür ve bu sınıflandırmalara görede davranışını ve karakterinin geliştirir.

2.4. Kişiliğin Farklı Yönleri

Kişilik bireyin bütün düşüncelerini ve davranışlarını içermektedir. Karakter, mizaç, yetenek, benlik gibi kavramlarda kişilikle birlikte kullanılmaktadır. Karakter

kişinin ahlaki yönünü açıklamak için kullanılır. Mizaç kişinin duygusal yönünü açıklamak için kullanılır (Kulansızoğlu, 1999).

2.4.1. Karakter

Karakter çoğu zaman kişilikle eş anlamlı olarak kullanılır. Karakter kişinin ahlaki özelliklerini belirler ve ifade eder. Karakter özellikleri doğum yoluyla geçmez, bireyin karşılaştığı durumlarda fazla düşünmeden tutarlı bir insan gibi davranmasını sağlar. Kalıtımsal yolla geçmez, bireyin erken dönemden başlayarak edindiği özelliklerdir (Adler, 2001).

Allport karakteri insanın yaşadığı çevrede ahlak kurallarını kullanım biçimi olarak değerlendirmektedir. Karakter erken çocukluk döneminden gelişmeye başlar. Bir çok faktörün karakter gelişimi üzerinde etkisi vardır, bunlardan en önemlileri aile ve okuldur (Güney S, 2007).

2.4.2. Mizaç

Mizaç insanın duygusal ve kalıtımsal yönünü anlatmaktadır. Mizaç bireyin duygusal yönünü oluşturduğu için bunun bir kısmı kalıtım yoluyla bir kısmı da sonradan hayat şartlarına uygun gelişen duygusal yönüyle ilgilidir.

Neşeli Mizaç; Bu grupta olan kişiler mutlu ve hareketlidirleri, alışkanlıklarını kolayca değişebilirler.

Sinirli Mizaç; Bu bireyler kolay sinirlenen, hareketli, aktif ve güçlü karaktere sahip kişilerdir.

Soğukkanlı Mizaç; Bu bireyler sessiz, sakin, fazla aktif olmayan ama güçlü karaktere sahip kişilerdir.

Melankolik Mizaç; Bu bireyler kolay sıkılan, fazla hareketi sevmeyen, mutsuz ve zayıf karakterli kişilerdir.

Her bir insanın farklı bir duruma adapte olma şekli, duyguları ve hareketleri farklıdır, bu yüzden her birey farklı bir mizaca sahiptir. Bu değişkenliklerde ailenin, kalımsal özelliklerinde etkileri görülmektedir (Zehra, 2015).

2.4.3. Yetenek

Her bireyin farklı yetenekleri vardır ve yetenekler iki gruba ayrılır. Bunlardan biri fiziksel yetenekler diğeri ise zihinsel yeteneklerdir. Zihinsel yetenekler kişinin bir durum karşısında o durumu analiz etme, anlama ve sonuca ulaştırabilme yeteneğidir (Eroğlu, 2011).

Mesela bir çocuğun karşılaştığı durum, çatışma karşısında verdiği akıllı tepkiler onun ebeveynleri tarafından göreceği tepki için değil aslında kendi kararı olduğu içindir. Bireyin el kol bacak oynatabilme farkı fiziksel tepkiler verme durumu ise onun fiziksel yetenekleridir. Yetenek aynı zamanda bireyin çevresi tarafından iyi tepki almasını, tanınmasını da sağlayabilir, bu yüzden yetenek bireyde özgüven oluşumuna yardımcı olur. Bu bireyler çevresindeki insanlar tarafından reddedilseler bile yetenekleri sayesinde kendilerini ifade etme yolu bulurlar (Zehra, 2015).

2.5. Kişilikle ilgili kuramlar

Kişilik kavramı ile ilgili çok fazla kuram bulunmaktadır, çünkü araştırmacılar her biri kişiliğe farklı açılardan bakmıştır ve bu yüzden bir çok farklı kuram ortaya çıkmıştır. Bunlardan bazıları davranışçı kuramlar, sosyal öğrenme kuramları, humanistik kuramlar v. b bir çok bu gibi kuram vardır.

Her bireyde bir çok farklı özellik bulunmaktadır, ama bulunduğu hayat şartlarına göre bu özelliklerden bazıları baskın hale gelmektedir.

2.5.1. Gordon W.Allport'un ayırıcı özellik kuramı

Kişilik özelliklerini ilk defa incelemeye başlamıştır. Allport belirli bir kültüre sahip olmak gibi her insana özgü kişisel özellikleri bir birinden ayırt etmiştir. Allport araştırmaları sonucunda insanlarda üç tür özellik olduğunu ileri sürmüştür.

- Kardinal özellikler; Bireyin hayatının her döneminde kendini gösteren özelliklerdir.
- Merkezi özellikler; Duygusal ve başka duygularla ilgili olan özelliklerdir.
- İkincil özellikler; Bireyde diğer iki özelliklere göre daha az kendini gösteren ama belirli sıklıkla ortaya çıkan özelliklerdir (varoluscuterapi.com/gordon-allport/903).

Bireyin içinde bulunduğu toplumda aldığı roller bireyin kişiliğini göstermektedir. Bundan başka kişinin güdeleri ve kişisel tarzıda kişiliğini ortaya koymaktadır. Allport kişiliği etkilen faktörler arasında sosya kültürel faktöre yeterli kadar yer vermemiştir ve bu da bazı tartışmalara neden olmuştur (Yanbastı, 1990).

2.5.2. Henry Murray'ın kişilik kuramı

Henry Murray hem tarih üzerine hemde tıp üzerine eğitim almıştır. Bu kuram insan kişiliğine hem bireysel yönden hemde biolojik yönden bakmaktadır.

Murray insanda olan bütün özelliklerin zamanla bir biriyle etkileşimi sonucu tam kişilik oluşumu olduğunu söylemektedir. Murraya göre bütün bu davranışların temelinde ihtiyaçlar bulunmaktadır. İnsanlar buldukları ortamlarda kendi ihtiyaçlarına göre bazı özelliklerini ortaya koymaktadırlar (Çoraklı, 2007).

Murray (1955) kuramında kişinin bazı kişisel özelliklerinin onun ihtiyaçlarına göre şekillendiğini ve ortaya çıktığını söylemektedir. Hayatında başarılı olmuş bir bireyin kişisel özellikleri özgüveni yüksek, dışa dönük, insanlarla kolay iletişim kuran olarak ortaya çıkar. Özerklik ihtiyacını karşılamış bir birey ise, uyanık, dışa dönük, bağımsızlığına düşkün olarak ifade edilmektedir. Yani insanlar kendi ihtiyaçlarına göre kişisel özellikler oluştururlar. Bunda da en büyük etki çevresel faktörlerdir (Murray, 1955).

2.5.3. Raymond B.Cattel'in kişilik özellikleri kuramı

Cattel (1952) Kişiliği diğer araştırmacıların aksine farklı bir şekilde ifade etmiştir. Cattel'e göre kişilik bazı durumlar karşısında bireyin o durumlara

verebileceği tepkinin önceden tahmin edilmesidir. Kişilik için temel değişkenin özellik olduğunu söylemiştir. Kişinin bazı durumlar karşısında verdiği tepkiler aslında onun temel kişisel özelliklerini ortaya koymaktadır. Cattell çalışmasında temel kişisel özelliklerinin sayısını bulmaya çalışmıştır. Çalışmasında bireyde bulunan benzer yapıda özellikleri bir gruba ve bireyde bulunan farklı yapıdaki özellikleride farklı gruba sıralamıştır ve bu yöntemle bireylerdeki temel kişisel özellikleri ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu yöntemin doğruluğunu kanıtlamak için faktör analizi denilen istatistik aracını kullanmıştır (Cattell, 1952).

2.6. Beş Faktör Kişilik modeli

Bilim insanları insan kişiliğini çözmede ve araştırmada bir çok yöntemi kullanmışlardır. Son yıllarda Beş Faktör Kişilik Modeli çok kullanılmaya başlamıştır.

Beş faktör kişilik modeli kişiliğin beş genel grubunu ve bu gruplara etkisi olan özgül kişilik özelliklerini ele almıştır.

2.6.1. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Kuramının tarihsel gelişimi

Kişilik özellikleri konusunda bir çok araştırma ve çok farklı sonuçlar bulunmaktadır. Kişilik özellikleri ilk defa 1960 yılında araştırılmaya başlanılmıştır ve sonrada bu araştırmalar daha da artmıştır. Farklı araştırmacılar farklı sonuçlar ortaya koymuştur ve 1900'lerin sonuna doğru artık ortak kişilik özellikleri konusunda anlaşılmaya başlanmıştır. Bunların sonucundada beş faktör kişilik kuramı üzerinde ortak bir karara gelinmiştir. Beş faktör kişilik modeli bir çok temel esaslara dayanmaktadır (Costa ve McCrae, 1992: 59).

- Kuramda araştırılan ve sonuca varılan beş faktör farklı dillerde kullanılsada sonuçta benzer anlam ifade etmektedir.
- Kuramda bulunan beş kişilik faktörü farklı cinsiyetten insanlarda farklı dinden ve kültürden insanlarda da bulunmuştur.
- Bu modelin kalıtsal olarak bireylere geçip geçmediğine de araştırmalarda yer edilmiştir

- Kuramda bulunan beş faktör bireylerde davranış özelliklerini ortaya çıkarma etkisini belirli bir zaman korumaktadır.

Beş faktör kişilik kuramı ile ilgili araştırmalar 1960 larda ortaya çıkmış olsada önceki yıllarda da kişilik ile ilgili bir çok araştırma yapılmıştır. Beş faktör kişilik kuramı üzerine araştırmayı ilk olarak 1936 yılında Odbert ve Allpert uygulamıştır. Bu araştırmada bireylerin kişisel özelliklerini tanımlayan sözcükler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır ve çalışmanın sonucunda da tam olarak 18000 kelime ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışma kişilik özelliklerinin araştırılması açısından önemli bir yer tutmuş olsada tam olarak belirli ve ortak bir sonuca varılmamıştır (Shaye, 2009).

Bu araştırmadan sonraki araştırma ise 1943 yılında Cattell tarafında yapılmıştır. Cattell çalışmasında Odbert ve Allpert'in belirlediği 18000 sözcük sayısını daha azaltmaya ve temel kişilik özelliklerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu çalışmada Cattell 4500 kelime üzerinde çalışmıştır. Çalışmasında faktör analizini istatistik aracını kullanmıştır ve temel beş faktör kişilik özellikleri kuramını oluşturmuştur (Shaye, 2009).

Norman 1963 yılında yaptığı çalışmada bütün bu kişilik özelliklerini temel beş faktör altında toplamıştır. Normal bu temel beş faktörü uyumluluk, dışadönüklük, duygusal denge, açıklık ve sorumluluk olarak belirtmiştir. Bu araştırmanın ismini 'Kişilik özelliklerinin belirli sınıflandırılması' olarak ifade etmiştir (Zehra, 2015).

Allport, Odbert ve Cattellin çalışmaları temel alınarak araştırmalara devam edilmiş ve 1990 yılında Golberg bu araştırmaları temel alarak 1710 sözcükten oluşan beş faktör kişilik özellikleri kuramını oluşturmuştur. Çalışmasında bu özellik sayısı azaltmak yönünde çalışmalar yapmıştır ve son olarak 100 kümeden oluşan bir sonuca ulaşmıştır. (Zehra, 2015)

Golberg sonraki senelerde yapmış olduğu araştırmalarda iki farklı ölçek metodu ortaya çıkarmıştır. Bu ölçeklerden biri 50 maddeden diğeri ise 100 maddeden oluşuyordu. Bunun sonucunda Golberg kişilik özelliklerini beş faktör altında toplamıştır. Bu faktörler duygusal denge, uyumluluk, dışa dönüklük, hayalgücü ve

sorumluluk olarak belirlenmiştir. Golberg beş faktör kişilik özellikleri dedikte ilk akla gelen kişidir, çünkü kişilik özelliklerini beş temel çerçevede toplayan ilk araştırmacıdır (Apple, 2011).

Costa ve Mcrae, 1985 yılında kişilik özellikleri üzerine araştırmalara başlamışlar ve bu araştırmayı farklı bir çok insan toplulukları üzerinde yapmışlar. Sonuç olarak beş temel faktörden oluşan kişilik özelliklerini ortaya koymuşlardır. Belirledikleri beş temel kişilik özellikleri dışa dönüklük, sorumluluk, duygusal denge, açıklık ve uyumluluk olarak belirlemişlerdir (Somer ve Goldberg, 1999).

2.6.2. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Kuramının boyutları

Kişilik konusu üzerinde hiç bir zaman ortak karara gelinmesede araştırmacılar bir çok araştırmanın sonunda ortak kişilik özellikleri belirlemişler. Bu araştırmaların sonunda hala da bir çok karar ayrılıkları olmuş olsada araştırmacılar beş temel kişilik özellikleri konusunda ortak karara gelmişlerdir (Gülgöz, 2002).

Araştırmacıların söylediğine ve kanıtladığına göre kişilik ne şekilde ölçülürse ölçülsün bu beş ortak kişilik özellikleri ortaya çıkmaktadır.

Bu beş özellik aşağıda şekildedir: (Turner, 2003)

- 1-Dışadönüklük: Bu kişiler aktif ve dışadönük bir hayata sahiptirler. İnsanlarla kolayca iletişim kurabilirler, heyecana, fiziksel aktivitelere önem verirler. Bu insanların yöneticilik özellikleri baskındır.
- 2-Duygusal dengesizlik: Bu kişiler yaşadıkları korku, duygusal problemler, öfke gibi sorunların sonunda bazı kişilik özellikleri oluşturmaktadırlar ve bu kişilerin karakterlerinde duygusal dengesizlik ortaya çıkmaya başlar.
- 3-Uyumluluk: Bu özellik insanların sosyal hayatlarında ve iş hayatlarında çevreyle uyum içinde olup olmamasını belirlemektedir. İşbirliğine eğilimli olmak, fedakar olmak gibi özelliklerin buna etkisi büyüktür.
- 4-Sorumluluk: Bu özellik insanların hırslı ve başarılı olma gibi özelliklerinin ifade etmektedir.

- 5:Gelişime açıklık: Bu özellik insanların hayal güçlerine sahip olmalarını, duygusal deneyimlere sahip olmak gibi özelliklerini ortaya koymaktadır.

Beş faktör kişilik testinin altında yatan temel kural, insanların her hangi bir dilde konuştuğu sözcükler toplanacak ve bu topluluğa bakarak kişilik yapısı ortaya çıkacaktır. Farklı dillerin her biri aslında temel terimleri oluşturur. Bu sonuçlara bakarak aslında insan özelliklerinin evrensel olduğunu anlayabiliriz. Her bir farklı dil aynı terimleri farklı dillerde ortaya koymaktadır ve ifade ettikleri özellikler ya aynıdır yada eş anlamlıdır. Bunlardan çıkaracağımız sonuç odur ki, aslında her bir dil insan özelliklerini farklı dilde ifade etmektedir, ama özellikler genelde aynıdır (Somer ve Goldberg, 1999).

Beş faktör insanın kişilik özelliklerini belirlemek için en çok tercih edilen yöntemlerden biridir. Her bir dil insanlardaki bireysel farklılıkları ifade etmek için farklı sözcükler kullanır, ama sonuç olarak terimler hep eş anlamlıdır. Bu sözcükleri temel alarak ortak terimler ortaya çıkartılmıştır (Somer ve Goldberg, 1999).

Goldberg (1993) yaptığı çalışmanın sonucunda her bir ülkenin insanında bireysel özellikler farklı terimlerle ifade edilsede aslında bunlar ortak bir terim altında buluşabilir söylemiştir ve beş faktör kişilik özelliklerini evrensel olarak kabul etmiştir.

Mcrae ve Costa (1991) Bu çalışmada da aslında insanlar farklı kültürlerden olsalarda temel ortak bireysel özelliklere sahip olduklarını savunulmuştur.

Digman (1990) ve Block (1995) kişilik özelliklerini belirlemede en kullanışlı aracın beş faktör kişilik testi olduğunu söylemiştir. (Somer ve Goldberg, 1999).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni ve örneklemini İstanbulda, Beykent Üniversitesinde Lisans eğitimi gören Fen Edebiyat fakültesi öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan denekler, 2015-2016 yılında Beykent Üniversitesinde yaygın eğitim gören, yaşları 19-24 arasında dağılım gösteren öğrencilerden tesadüfi olarak, örneklem yoluyla seçilen 140 öğrenciden oluşmaktadır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada aşağıdaki ölçme yöntemleri kullanılmıştır:

1-Kişisel bilgi formu

2-Rosenberg benlik saygısı ölçeği

3-Beş Faktör Kişilik özellikleri Ölçeği

3.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu ankette deneklerin demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, ekonomik durum, yerleşim yeri, sınıfları not ortalamaları, gelir kaynakları, annelerinin eğitim durumları, babalarının eğitim durumları) öğrenmek amaçlı sorular yer almaktadır.

3.2.2. Benlik Saygısı Ölçeği ve Puanlaması

Araştırmada Rosenberg benlik saygısı ölçeği kullanılmıştır. Orijinal adı 'Rosenberg Self Esteem Scale' olarak bilinir. 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından yapılmıştır ve çok fazla araştırmada benlik saygısını ölçmek amaçlı kullanılmıştır.

Türkiyede güvenilirlik ve geçerliliği Füsün Çuhadaroğlu tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada ölçeğin kısa formu kullanılmıştır. Ölçekte beş tane olumlu ifade ve beş tane olumsuz ifade vardır ve toplam on sorudan oluşmaktadır. Cevap seçenekleri ‘çok doğru’ ‘doğru’, ‘yanlış’, ‘çok yanlış’ olarak kullanılmıştır. Araştırmaya katılanlar bu cevaplardan kendilerine en yakın cevabı işaretlemelidir. Ölçek dördümlü likert tipi ölçektir. Benlik saygısı alt ölçeğinin sonucunda alınan puanlar 0-6 arasında olmaktadır, araştırmaya katılanların puan sonuçlarını yorumladıkta: 0-1 yüksek puan, 2-4 orta puan, 5-6 düşük puan olarak belirlenmiş ve düşük puan alanlar düşük benlik saygısı, orta puan alanlar orta benlik saygısı, yüksek puan alanlar yüksek benlik saygısına sahip olduğu belirlenmiştir.

3.2.3. Beş Faktör Kişilik Testi

Bu ölçek 44 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin beş alt boyutu vardır, bunlar: dışa dönüklük, duygusal dengesizlik, uyumluluk, öz disiplin, gelişime açıklık olarak kullanılmıştır. Ölçek beşli likert tipi ölçektir. Ölçekteki cevaplar: ‘hiç katılmıyorum’, ‘çok az katılıyorum’, ‘biraz katılıyorum’, ‘oldukça katılıyorum’, ‘çok fazla katılıyorum’ olarak kullanılmıştır. Ölçekte her bir alt boyutu ölçmek amaçlı farklı maddeler bulunmaktadır. Bu maddelerden 8 tanesi duygusal dengesizliği, 9 tanesi uyumluluk, 8 tanesi dışa dönüklük, 9 tanesi öz disiplin ve 10 tanesinde gelişime açıklık alt boyutlarına ölçmek amaçlı kullanılmıştır. Ankete katılan katılımcılardan bu maddelerin kendilerini ne düzeyde tanımladığını gösteren en yakın vevabı işaretlemeleri istenmiştir.

3.3. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS For Windows 15.00 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılmış olup, hipotez testlerin uygulamasında normal dağılım varsayımları dikkate alınmıştır. Normal dağılım varsayımını sağlayan değişkenlerin farklılıklarının belirlenmesinde parametrik test teknikleri, normal dağılım varsayımını sağlamayan değişkenlerin farklılıklarının belirlenmesinde ise non-parametrik test teknikleri uygulanmıştır. Ayrıca ölçekler arasındaki ilişki düzeylerini belirlemek için Spearman Korelasyon analizi uygulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ve ölçek puanlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.1. Sosyo-Demografik Özellikler

Araştırma grubunun sosyo-demografik özelliklerine ilişkin istatistiksel veriler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 1. Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımlar

N=140		n	%
Yaş	19-22 Yaş	34	24
	23 Yaş	18	13
	24 Yaş	88	63
Cinsiyet	Kadın	90	64
	Erkek	50	36
Sınıf	1. Sınıf	28	20
	2. Sınıf	30	21
	3. Sınıf	38	27
	4. Sınıf	44	31
Son Döneme Ait Akademik Not Ortalaması	1,00-2,49	21	15
	2,50-3,49	82	59
	3,50-4,00	37	26
İkamet Edilen Yer	Yurt	17	12
	Evde Aile İle	47	34
	Evde Arkadaşlar İle	54	39
	Diğer	22	16
Gelir Kaynağı	Aile	84	60
	Burs	8	6
	Kredi	4	3
	Kendi Geliri, Çalışarak	44	31
Annenin Eğitim Durumu	Okuma Yazma Bilmiyor	6	4
	İlkokul	22	16
	Ortaokul	14	10
	Lise	37	26
	Üniversite	61	44
Babanın Eğitim Durumu	Okuma Yazma Bilmiyor	3	2
	İlkokul	14	10
	Ortaokul	13	9
	Lise	33	24
	Üniversite	77	55
Sosyo-Ekonomik Durum	Düşük	6	4
	Orta	108	77
	Yüksek	26	19
Kendiniz İle İlgili Kararları Ailede Alan Kişi/Kişiler	Anne	4	3
	Baba	12	9
	Ben	74	53
	Anne ve Baba Birlikte	42	30
	Diğer	8	6

140 üniversite öğrencisi arasından 19-22 yaş arasında olan 34 (%24) öğrenci, 23 yaşında olan 18 (%13) öğrenci ve 24 yaşında olan 88 (%63) öğrenci araştırmaya katılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine baktığımızda 90 (%64) kadın ve 50 (%36) erkek öğrenci vardır.

1.sınıfta okuyan 28 (%20) öğrenci, 2.sınıfta okuyan 30 (%21) öğrenci, 3.sınıfta okuyan 38 (%27) öğrenci ve 4.sınıfta okuyan 44 (%31) öğrenci vardır. Son döneme ait akademik not ortalaması 1,00-2,49 arasında olan 21 (%15) öğrenci, not ortalaması 2,50-3,49 arasında olan 82 (%59) öğrenci ve not ortalaması 3,50-4,00 arasında olan 37 (%26) öğrenci vardır.

Üniversite öğrencilerinin ikamet ettikleri yelere baktığımızda; yurttan kalan 17 (%12) öğrenci, evde ailesi ile birlikte kalan 47 (%34) öğrenci, evde arkadaşları ile birlikte kalan 54 (%39) öğrenci ve bunların dışında farklı yerde ikamet eden 22 (%16) öğrenci olduğu gözlenmiştir. Gelir kaynaklarına baktığımızda ise ailesi tarafından geliri olan 84 (%60) öğrenci, burs geliri olan 8 (%6) öğrenci, krediden geliri olan 4 (%3) öğrenci, kendi geliri veya çalışarak geliri olan 44 (%31) öğrenci vardır.

Anneleri okuma-yazma bilmeyen 6 (%4) öğrenci, annesi ilköğretim mezunu olan 22 (%16) öğrenci, annesi ortaokul mezunu olan 14 (%10) öğrenci, annesi lise mezunu olan 37 (%26) öğrenci ve annesi üniversite mezunu olan 61 (%44) öğrenci vardır. Babası okuma-yazma bilmeyen 3 (%2) öğrenci, babası ilköğretim mezunu olan 14 (%10) öğrenci, babası ortaokul mezunu olan 13 (%9) öğrenci, babası lise mezunu olan 33 (%24) öğrenci ve babası üniversite mezunu olan 77 (%55) öğrenci vardır.

Sosyo-ekonomik durumu düşük olan 6 (%4) öğrenci, orta olan 108 (%77) öğrenci, yüksek olan 26 (%19) öğrenci vardır. Kendileri ile ilgili kararları ailede annesi veren 4 (%3) öğrenci, kararları babası veren 12 (%9) öğrenci, kararları kendisi veren 74 (%53) öğrenci, kararları anne ve babası birlikte veren 42 (%30) öğrenci ve kararları diğer kişiler veren 8 (%6) öğrenci olduğu gözlenmiştir.

4.2. Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırma grubunun benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyutları puanlarına yönelik tanımlayıcı istatistikler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

		Ort.	S.Sapma	Min	Max
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	3,38	0,73	1	5
	Uyumluluk	3,92	0,48	2	5
	Sorumluluk	3,46	0,62	2	5
	Duygusal Denge	3,03	0,68	1	5
	Açıklık	3,58	0,56	2	5
Benlik Saygısı		1,09	0,74	0	3

Araştırmaya katılan öğrencilerin beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut düzeylerine baktığımızda; “dışadönüklük” düzeyi $3,38 \pm 0,73$; “uyumluluk” düzeyi $3,92 \pm 0,48$; “sorumluluk” düzeyi $3,46 \pm 0,62$; “duygusal denge” düzeyi $3,03 \pm 0,68$; “açıklık” düzeyi $3,58 \pm 0,56$ olarak saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin “benlik saygı” düzeyleri $1,09 \pm 0,74$ olarak saptanmıştır.

Tablo 3. Benlik Saygısı Düzeylerine İlişkin Dağılımlar

Benlik Saygısı Düzeyi		
	N	%
Yüksek	102	73
Orta	38	27
Düşük	0	0
Toplam	140	100

Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerine baktığımızda; 102 (%73) öğrencinin yüksek benlik saygısına, 38 (%27) öğrencinin ise düşük benlik saygısına sahip olduğu gözlenmiştir.

4.3. Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

Benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir.

Tablo 4. Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanlarına Yönelik Normallik Testi

Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi		
		p
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	0,00
	Uyumluluk	0,00
	Sorumluluk	0,02
	Duygusal Denge	0,01
	Açıklık	0,09*
Benlik Saygısı		0,00
*p>0,05		

Beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarının dağılımlarına baktığımızda; “dışadönüklük”, “uyumluluk”, “sorumluluk”, “duygusal denge” puanlarının normal dağılım göstermediği ($p<0,05$), “açıklık” puanlarının ise normal dağılım gösterdiği ($p>0,05$) gözlenmiştir.

Araştırma grubunun “benlik saygı” puanlarının ise normal dağılım göstermediği ($p<0,05$) gözlenmiştir.

4.4. Korelasyon Analizi

Benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanları arasındaki ilişki düzeylerine yönelik korelasyon analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 5. Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Düzeyleri

Spearman Korelasyon		Benlik Saygısı
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	r -0,42 p 0,00**
	Uyumluluk	r -0,20 p 0,02*
	Sorumluluk	r -0,39 p 0,00**
	Duygusal Denge	r 0,34 p 0,00**
	Açıklık	r -0,22 p 0,01*
*p<0,05 ; **p<0,01		

Benlik saygısı ile dışadönüklük puanları arasında ters yönde zayıf bir ilişki olduğu ($r=-0,42$; $p<0,05$); uyumluluk puanları arasında ters yönde çok zayıf bir ilişki olduğu ($r=-0,20$; $p<0,05$); sorumluluk puanları arasında ters yönde zayıf bir ilişki olduğu ($r=-0,39$; $p<0,05$); duygusal denge puanları arasında aynı yönde zayıf bir ilişki olduğu ($r=0,34$; $p<0,05$); açıklık puanları arasında ise ters yönde çok zayıf bir ilişki olduğu ($r=-0,22$; $p<0,05$) ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir.

4.5. Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

Benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarının sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmiş olup sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

4.6. Cinsiyete Göre Farklılıklar

Araştırma grubunun cinsiyetlerine göre benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanları arasındaki farklılıklara ilişkin istatistiksel analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6. Cinsiyete Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=140		Cinsiyet	N	Ort.	S.Sapma	Test İst.	p
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	Kadın	90	3,44	0,77	z=-	0,09
		Erkek	50	3,27	0,63	1,697	
	Uyumluluk	Kadın	90	3,97	0,46	z=-	0,26
		Erkek	50	3,84	0,51	1,128	
	Sorumluluk	Kadın	90	3,49	0,62	z=-	0,56
		Erkek	50	3,42	0,63	0,586	
	Duygusal Denge	Kadın	90	3,10	0,71	z=-	0,08
		Erkek	50	2,91	0,61	1,752	
	Açıklık	Kadın	90	3,57	0,57	t=-	0,70
		Erkek	50	3,61	0,55	0,383	
Benlik Saygısı		Kadın	90	1,08	0,71	z=-	0,87
		Erkek	50	1,11	0,80	0,158	

z=Mann-Whitney U Test İst.

t=Bağımsız Örneklem T Test İst.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; kadınların erkeklere oranla dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge puanlarının daha yüksek olduğu, açıklık puanlarının ise daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin dışadönüklük ($z=-1,697;p=0,09$), uyumluluk ($z=-1,128;p=0,26$), sorumluluk ($z=-0,586;p=0,56$), duygusal denge ($z=-1,752;p=0,08$), açıklık ($t=-0,383;p=0,70$) puanları cinsiyetlerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Benlik saygısı puanlarına göre baktığımızda; kadınların erkeklere oranla benlik saygısı puanlarının daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ($z=-0,158;p=0,87$) puanları cinsiyetlerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

4.7. Yaşa Göre Farklılıklar

Araştırma grubunun yaşlarına göre benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanları arasındaki farklılıklara ilişkin istatistiksel analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 7. Yaşa Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=140		Yaş	n	Ort.	S.Sapma	Test İst.	p
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	19-22 Yaş	34	3,19	0,70	$\chi^2=3,866$	0,14
		23 Yaş	18	3,55	0,83		
		24 Yaş	88	3,41	0,71		
	Uyumluluk	19-22 Yaş	34	3,99	0,49	$\chi^2=3,339$	0,19
		23 Yaş	18	4,02	0,44		
		24 Yaş	88	3,88	0,47		
	Sorumluluk	19-22 Yaş	34	3,37	0,67	$\chi^2=0,818$	0,66
		23 Yaş	18	3,55	0,57		
		24 Yaş	88	3,48	0,62		
	Duygusal Denge	19-22 Yaş	34	3,06	0,77	$\chi^2=0,498$	0,78
		23 Yaş	18	2,91	0,66		
		24 Yaş	88	3,05	0,65		
	Açıklık	19-22 Yaş	34	3,56	0,56	F=0,081	0,92
		23 Yaş	18	3,63	0,51		
		24 Yaş	88	3,58	0,58		
Benlik Saygısı		19-22 Yaş	34	1,34	0,75	$\chi^2=11,084$	0,00*
		23 Yaş	18	0,67	0,35		
		24 Yaş	88	1,08	0,76		

*p<0,05

χ^2 =Kruskal Wallis Test İst.

F=Anova Test İst.

Üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, açıklık puanlarının 23 yaşında olan öğrencilerde daha yüksek olduğu; duygusal denge puanlarının ise 19-22 yaş arasında olan öğrencilerde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin dışadönüklük ($\chi^2=3,866;p=0,14$), uyumluluk ($\chi^2=3,339;p=0,19$), sorumluluk ($\chi^2=0,818;p=0,66$), duygusal denge ($\chi^2=0,498;p=0,78$), açıklık (F=0,081;p=0,92) puanları yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05).

Benlik saygısı puanlarına göre baktığımızda; 19-22 yaş arasında olan öğrencilerin diğerlerine kıyasla benlik saygısı puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ($\chi^2=11,084;p=0,00$) puanları yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farklılıkların hangi yaşlar arasında olduğuna dair Mann-Whitney U test sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 8. Yaşa Göre Benlik Saygısı Puanları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Testi

Benlik Saygısı			
Yaş		Mann-Whitney U	p
19-22 Yaş	23 Yaş	129,00	0,00*
	24 Yaş	1150,50	0,047*
23 Yaş	19-22 Yaş	129,00	0,00*
	24 Yaş	548,00	0,04*
24 Yaş	19-22 Yaş	1150,50	0,047*
	23 Yaş	548,00	0,04*
*P<0,05			

Yukarıdaki tabloda öğrencilerin benlik saygısı puanlarının hangi yaşlar arasında farklılıklar olduğuna dair test sonuçları yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

19-22 yaş arasında olan öğrenciler ile 23 yaşında olan öğrencilerin; 19-22 yaş arasında olan öğrenciler ile 24 yaşında olan öğrencilerin; 23 yaşında olan öğrenciler ile 24 yaşında olan öğrencilerin benlik saygı puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p<0,05$).

4.8. Ekonomik Durumlara Göre Farklılıklar

Araştırma grubunun ekonomik durumlarına göre benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanları arasındaki farklılıklara ilişkin istatistiksel analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 9. Ekonomik Durumlara Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=140		Ekonomik Durum	n	Ort.	S.Sapma	Test İst.	p
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	Düşük	6	3,23	0,62	$\chi^2=4,402$	0,11
		Orta	108	3,32	0,75		
		Yüksek	26	3,65	0,60		
	Uyumluluk	Düşük	6	3,85	0,51	$\chi^2=0,103$	0,95
		Orta	108	3,92	0,48		
		Yüksek	26	3,94	0,47		
	Sorumluluk	Düşük	6	3,28	0,56	$\chi^2=0,760$	0,68
		Orta	108	3,46	0,65		
		Yüksek	26	3,52	0,51		
	Duygusal Denge	Düşük	6	3,27	0,67	$\chi^2=0,663$	0,72
		Orta	108	3,00	0,70		
		Yüksek	26	3,09	0,61		
	Açıklık	Düşük	6	3,75	0,42	F=0,278	0,76
		Orta	108	3,58	0,58		
		Yüksek	26	3,57	0,52		
Benlik Saygısı	Düşük	6	1,65	0,93	$\chi^2=6,499$	0,04*	
	Orta	108	1,13	0,75			
	Yüksek	26	0,81	0,55			
*p<0,05							

χ^2 =Kruskal Wallis Test İst.
F=Anova Test İst.

Üniversite öğrencilerinin ekonomik durumlarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; ekonomik durumu yüksek olan öğrencilerin dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu; ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin ise diğerlerine oranla duygusal denge, açıklık puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin dışadönüklük ($\chi^2=4,402;p=0,11$), uyumluluk ($\chi^2=0,103;p=0,95$), sorumluluk ($\chi^2=0,760;p=0,68$), duygusal denge ($\chi^2=0,663;p=0,72$), açıklık (F=0,278;p=0,76) puanları ekonomik durumlarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05).

Benlik saygısı puanlarına göre baktığımızda; ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı

($\chi^2=6,499;p=0,04$) puanları ekonomik durumlarına bağılı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farklılıkların hangi ekonomik düzeyleri arasında olduğuna dair Mann-Whitney U test sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 10. Ekonomik Durumlara Göre Benlik Saygısı Puanları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Testi

Benlik Saygısı			
Ekonomik Durum		Mann-Whitney U	p
Düşük	Orta	212,00	0,15
	Yüksek	34,00	0,03*
Orta	Düşük	212,00	0,15
	Yüksek	1054,00	0,047*
Yüksek	Düşük	34,00	0,03*
	Orta	1054,00	0,047*
*p<0,05			

Yukarıdaki tabloda öğrencilerin benlik saygısı puanlarının hangi ekonomik düzeyleri arasında farklılıklar olduğuna dair test sonuçları yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

Ekonomik düzeyi düşük olan öğrenciler ile orta olan öğrencilerin benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$). Ekonomik düzeyi düşük olan öğrenciler ile yüksek olan öğrencilerin; ekonomik düzeyi orta olan öğrenciler ile yüksek olan öğrencilerin benlik saygı puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p<0,05$).

4.9. Yerleşim Yerlerine Göre Farklılıklar

Araştırma grubunun yerleşim yerlerine göre benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanları arasındaki farklılıklara ilişkin istatistiksel analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 11. Yerleşim Yerlerine Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=140		Yerleşim Yeri	n	Ort.	S.Sapma	Test İst.	p
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	Yurt	17	3,27	0,64	$\chi^2=1,242$	0,74
		Evde Aile İle	47	3,42	0,80		
		Evde Arkadaşları İle	54	3,35	0,76		
		Diğer	22	3,41	0,55		
	Uyumluluk	Yurt	17	3,93	0,48	$\chi^2=0,376$	0,95
		Evde Aile İle	47	3,93	0,48		
		Evde Arkadaşları İle	54	3,94	0,49		
		Diğer	22	3,86	0,46		
	Sorumluluk	Yurt	17	3,51	0,70	$\chi^2=1,330$	0,72
		Evde Aile İle	47	3,42	0,64		
Evde Arkadaşları İle		54	3,44	0,62			
Diğer		22	3,59	0,56			
Duygusal Denge	Yurt	17	3,22	0,69	$\chi^2=3,905$	0,27	
	Evde Aile İle	47	3,03	0,72			
	Evde Arkadaşları İle	54	2,90	0,66			
	Diğer	22	3,20	0,60			
Açıklık	Yurt	17	3,40	0,56	F=1,075	0,36	
	Evde Aile İle	47	3,54	0,59			
	Evde Arkadaşları İle	54	3,66	0,57			
	Diğer	22	3,63	0,49			
Benlik Saygısı	Yurt	17	1,06	0,62	$\chi^2=0,362$	0,95	
	Evde Aile İle	47	1,03	0,71			
	Evde Arkadaşları İle	54	1,16	0,81			
	Diğer	22	1,06	0,74			

χ^2 =Kruskal Wallis Test İst.
F=Anova Test İst.

Üniversite öğrencilerinin yerleşim yerlerine göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; evde ailesi ile birlikte kalan öğrencilerin dışadönüklük puanlarının daha yüksek olduğu; evde arkadaşları ile birlikte kalan öğrencilerin uyumluluk, açıklık puanlarının daha yüksek olduğu; diğer yerlerde ikamet eden öğrencilerin sorumluluk puanlarının daha yüksek olduğu; yurttan kalan öğrencilerin ise duygusal denge puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin dışadönüklük ($\chi^2=1,242;p=0,74$), uyumluluk ($\chi^2=0,376;p=0,95$), sorumluluk ($\chi^2=1,330;p=0,72$), duygusal denge ($\chi^2=3,905;p=0,27$), açıklık (F=1,075;p=0,36) puanları yerleşim yerlerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05).

Benlik saygısı puanlarına göre baktığımızda; evde arkadaşları ile birlikte kalan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ($\chi^2=0,362;p=0,95$) puanları yerleşim yerlerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

4.10. Sınıflara Göre Farklılıklar

Araştırma grubunun sınıflarına göre benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanları arasındaki farklılıklara ilişkin istatistiksel analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 12. Sınıflara Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=140		Sınıf	n	Ort.	S.Sapma	Test İst.	p
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	1. Sınıf	28	3,21	0,73	$\chi^2=2,339$	0,51
		2. Sınıf	30	3,31	0,72		
		3. Sınıf	38	3,43	0,75		
		4. Sınıf	44	3,48	0,71		
	Uyumluluk	1. Sınıf	28	4,00	0,38	$\chi^2=5,257$	0,15
		2. Sınıf	30	3,91	0,50		
		3. Sınıf	38	4,01	0,43		
		4. Sınıf	44	3,81	0,54		
	Sorumluluk	1. Sınıf	28	3,33	0,63	$\chi^2=3,381$	0,34
		2. Sınıf	30	3,40	0,55		
		3. Sınıf	38	3,61	0,67		
		4. Sınıf	44	3,46	0,62		
	Duygusal Denge	1. Sınıf	28	3,17	0,74	$\chi^2=5,328$	0,15
		2. Sınıf	30	3,21	0,64		
		3. Sınıf	38	2,88	0,68		
		4. Sınıf	44	2,95	0,64		
	Açıklık	1. Sınıf	28	3,58	0,49	F=0,058	0,98
		2. Sınıf	30	3,60	0,55		
		3. Sınıf	38	3,60	0,67		
		4. Sınıf	44	3,55	0,54		
Benlik Saygısı	1. Sınıf	28	1,49	0,86	$\chi^2=8,743$	0,03*	
	2. Sınıf	30	1,06	0,80			
	3. Sınıf	38	0,94	0,66			
	4. Sınıf	44	0,98	0,59			
*p<0,05							

χ^2 =Kruskal Wallis Test İst.

F=Anova Test İst.

Üniversite öğrencilerinin sınıflarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; dışadönüklük, sorumluluk puanlarının 1.sınıfta olan öğrencilerde daha düşük olduğu; uyumluluk, açıklık puanlarının 4.sınıfta olan öğrencilerde daha düşük olduğu; duygusal denge puanlarının 3.sınıfta olan öğrencilerde daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin dışadönüklük ($\chi^2=2,339;p=0,51$), uyumluluk ($\chi^2=5,257;p=0,15$), sorumluluk ($\chi^2=3,381;p=0,34$), duygusal denge ($\chi^2=5,328;p=0,15$), açıklık ($F=0,058;p=0,98$) puanları sınıflarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Benlik saygısı puanlarına göre baktığımızda; 3.sınıfta olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygı ($\chi^2=8,743;p=0,03$) puanları sınıflarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farklılıkların hangi sınıflar arasında olduğuna dair Mann-Whitney U test sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 13. Sınıflara Göre Benlik Saygısı Puanları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Testi

Benlik Saygısı			
Sınıf		Mann-Whitney U	P
1. Sınıf	2. Sınıf	287,50	0,04*
	3. Sınıf	329,00	0,01*
	4. Sınıf	394,00	0,01*
2. Sınıf	1. Sınıf	287,50	0,04*
	3. Sınıf	545,50	0,76
	4. Sınıf	655,00	0,96
3. Sınıf	1. Sınıf	329,00	0,01*
	2. Sınıf	545,50	0,76
	4. Sınıf	785,00	0,63
4. Sınıf	1. Sınıf	394,00	0,01*
	2. Sınıf	655,00	0,96
	3. Sınıf	785,00	0,63
*p<0,05			

Yukarıdaki tabloda öğrencilerin benlik saygısı puanlarının hangi sınıflar arasında farklılıklar olduğuna dair test sonuçları yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

1.sınıfta olan öğrenciler ile 2.sınıfta olan öğrencilerin; 1.sınıfta olan öğrenciler ile 3.sınıfta olan öğrencilerin; 1.sınıfta olan öğrenciler ile 4.sınıfta olan öğrencilerin benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p<0,05$). 2.sınıfta olan öğrenciler ile 3.sınıfta olan öğrencilerin; 2.sınıfta olan öğrenciler ile 4.sınıfta olan öğrencilerin; 3.sınıfta olan öğrenciler ile 4.sınıfta olan öğrencilerin benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$)

4.11. Not Ortalamasına Göre Farklılıklar

Araştırma grubunun not ortalamalarına göre benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanları arasındaki farklılıklara ilişkin istatistiksel analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 14. Not Ortalamasına Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=140		Not Ortalaması	n	Ort.	S.Sapma	Test İst.	p
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	1,00-2,49	21	3,47	0,62	$\chi^2=4,402$	0,81
		2,50-3,49	82	3,35	0,75		
		3,50-4,00	37	3,37	0,76		
	Uyumluluk	1,00-2,49	21	3,73	0,56	$\chi^2=0,103$	0,17
		2,50-3,49	82	3,95	0,44		
		3,50-4,00	37	3,96	0,49		
	Sorumluluk	1,00-2,49	21	3,41	0,62	$\chi^2=0,760$	0,65
		2,50-3,49	82	3,53	0,56		
		3,50-4,00	37	3,36	0,75		
	Duygusal Denge	1,00-2,49	21	3,04	0,50	$\chi^2=0,663$	0,03*
		2,50-3,49	82	2,92	0,67		
		3,50-4,00	37	3,27	0,75		
	Açıklık	1,00-2,49	21	3,57	0,57	F=0,004	1,00
		2,50-3,49	82	3,58	0,56		
		3,50-4,00	37	3,58	0,58		
Benlik Saygısı	1,00-2,49	21	1,04	0,67	$\chi^2=6,499$	0,78	
	2,50-3,49	82	1,08	0,76			
	3,50-4,00	37	1,15	0,74			

* $p<0,05$

χ^2 =Kruskal Wallis Test İst.

F=Anova Test İst.

Üniversite öğrencilerinin not ortalamalarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; not ortalaması 2,50-3,49 arasında olan öğrencilerin dışadönüklük, duygusal denge puanlarının diğerlerine oranla daha düşük olduğu; not ortalaması 1,00-2,49 arasında olan öğrencilerin uyumluluk, açıklık puanlarının diğerlerine oranla daha düşük olduğu; not ortalaması 3,50-4,00 arasında olan öğrencilerin sorumluluk puanlarının diğerlerine oranla daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin dışadönüklük ($\chi^2=4,402;p=0,81$), uyumluluk ($\chi^2=0,103;p=0,17$), sorumluluk ($\chi^2=0,760;p=0,65$), açıklık ($F=0,004;p=1,00$) puanları not ortalamalarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Fakat duygusal denge ($\chi^2=0,663;p=0,03$) puanları üniversite öğrencilerinin not ortalamalarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farklılıkların hangi not ortalamaları arasında olduğuna dair Mann-Whitney U test sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Benlik saygısı puanlarına göre baktığımızda; not ortalaması 1,00-2,49 arasında olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ($\chi^2=6,499;p=0,78$) puanları not ortalamalarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 15. Not Ortalamasına Göre Duygusal Denge Puanları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Testi

Duygusal Denge		
Not Ortalaması		p
1,00-2,49	2,50-3,49	0,73
	3,50-4,00	0,11
2,50-3,49	1,00-2,49	0,73
	3,50-4,00	0,01*
3,50-4,00	1,00-2,49	0,11
	2,50-3,49	0,01*
*p<0,05		

Yukarıdaki tabloda öğrencilerin duygusal denge puanlarının hangi not ortalamaları arasında farklılıklar olduğuna dair test sonuçları yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

Not ortalaması 1,00-2,49 ile 2,50-3,49 arasında olan öğrencilerin; 1,00-2,49 ile 3,50-4,00 arasında olan öğrencilerin duygusal denge puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$). Not ortalaması 2,50-3,49 ile 3,50-4,00 arasında olan öğrencilerin duygusal denge puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p<0,05$).

4.12. Gelir Kaynaklarına Göre Farklılıklar

Araştırma grubunun gelir kaynaklarına göre benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanları arasındaki farklılıklara ilişkin istatistiksel analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 16. Gelir Kaynaklarına Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=140		Gelir Kaynağı	n	Ort.	S.Sapma	Test İst.	p
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	Aile	84	3,28	0,67	$\chi^2=4,402$	0,12
		Burs, Kredi	12	3,56	0,75		
		Kendi Geliri, Çalışarak	44	3,51	0,81		
	Uyumluluk	Aile	84	3,91	0,47	$\chi^2=0,103$	0,43
		Burs, Kredi	12	3,83	0,50		
		Kendi Geliri, Çalışarak	44	3,98	0,49		
	Sorumluluk	Aile	84	3,37	0,58	$\chi^2=0,760$	0,048*
		Burs, Kredi	12	3,52	0,52		
		Kendi Geliri, Çalışarak	44	3,63	0,70		
	Duygusal Denge	Aile	84	3,13	0,64	X=0,663	0,09
		Burs, Kredi	12	2,80	0,67		
		Kendi Geliri, Çalışarak	44	2,91	0,74		
	Açıklık	Aile	84	3,51	0,50	F=1,830	0,16
		Burs, Kredi	12	3,73	0,73		
		Kendi Geliri, Çalışarak	44	3,68	0,61		
Benlik Saygısı	Aile	84	1,12	0,79	$\chi^2=6,499$	0,79	
	Burs, Kredi	12	1,22	0,83			
	Kendi Geliri, Çalışarak	44	1,00	0,61			

* $p<0,05$

χ^2 =Kruskal Wallis Test İst.

F=Anova Test İst.

Üniversite öğrencilerinin gelir kaynaklarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; burs veya krediden geliri olan öğrencilerin dışadönüklük, açıklık puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu; kendi geliri veya çalışarak geliri olan öğrencilerin uyumluluk, sorumluluk puanlarının diğerlerine

oranla daha yüksek olduğu; ailesi tarafından geliri olan öğrencilerin duygusal denge puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin dışadönüklük ($\chi^2=4,402;p=0,12$), uyumluluk ($\chi^2=0,103;p=0,43$), duygusal denge ($\chi^2=0,663;p=0,09$), açıklık ($F=1,830;p=0,16$) puanları gelir kaynaklarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Fakat sorumluluk ($\chi^2=0,760;p=0,048$) puanları üniversite öğrencilerinin gelir kaynaklarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farklılıkların hangi gelir kaynakları arasında olduğuna dair Mann-Whitney U test sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Benlik saygısı puanlarına göre baktığımızda; burs veya krediden geliri olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygı ($\chi^2=6,499;p=0,79$) puanları gelir kaynaklarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 17. Gelir Kaynaklarına Göre Sorumluluk Puanları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Testi

Sorumluluk		
Gelir Kaynağı		p
Aile	Burs, Kredi Kendi Geliri, Çalışarak	0,42 0,02*
Burs, Kredi	Aile Kendi Geliri, Çalışarak	0,42 0,35
Kendi Gelir, Çalışarak	Aile Burs, Kredi	0,02* 0,35
*p<0,05		

Yukarıdaki tabloda öğrencilerin sorumluluk puanlarının hangi gelir kaynakları arasında farklılıklar olduğuna dair test sonuçları yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

Ailesi tarafından geliri olan öğrenciler ile burs veya krediden geliri olan öğrencilerin; burs veya krediden geliri olan öğrenciler ile kendi geliri veya çalışarak geliri olan öğrencilerin sorumluluk puanları arasında anlamlı bir farklılık

gözlenmemiştir ($p>0,05$). Ailesi tarafından geliri olan öğrenciler ile kendi geliri veya çalışarak geliri olan öğrencilerin sorumluluk puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p<0,05$)

4.13. Annenin Eğitim Durumlarına Göre Farklılıklar

Araştırma grubunun annelerinin eğitim durumlarına göre benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanları arasındaki farklılıklara ilişkin istatistiksel analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 18. Annenin Eğitim Durumlarına Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=140		Annenin Eğitim Durumu	n	Ort.	S.Sapm a	Test İst.	p
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	İlköğretim	42	3,35	0,85	$\chi^2=0,15$ 8	0,92
		Lise	37	3,42	0,67		
		Üniversite	61	3,37	0,68		
	Uyumluluk	İlköğretim	42	3,94	0,45	$\chi^2=0,61$ 3	0,74
		Lise	37	3,96	0,53		
		Üniversite	61	3,89	0,47		
	Sorumluluk	İlköğretim	42	3,49	0,52	$\chi^2=0,38$ 9	0,82
		Lise	37	3,41	0,73		
		Üniversite	61	3,48	0,63		
	Duygusal Denge	İlköğretim	42	2,95	0,58	$\chi^2=2,80$ 5	0,25
		Lise	37	2,97	0,69		
		Üniversite	61	3,12	0,74		
	Açıklık	İlköğretim	42	3,50	0,60	F=1,532	0,22
		Lise	37	3,52	0,59		
		Üniversite	61	3,68	0,51		
Benlik Saygısı	İlköğretim	42	1,05	0,79	$\chi^2=0,86$ 1	0,65	
	Lise	37	1,05	0,68			
	Üniversite	61	1,14	0,75			

χ^2 =Kruskal Wallis Test İst.

F=Anova Test İst.

Üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; annesi lise mezunu olan öğrencilerin dışadönüklük, uyumluluk puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu; annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin sorumluluk puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin

duygusal denge, açıklık puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin dışadönüklük ($\chi^2=0,158;p=0,92$), uyumluluk ($\chi^2=0,613;p=0,74$), sorumluluk ($\chi^2=0,389;p=0,82$), duygusal denge ($\chi^2=2,805;p=0,25$), açıklık ($F=1,532;p=0,22$) puanları annelerinin eğitim durumlarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Benlik saygısı puanlarına göre baktığımızda; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin benlik saygı puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ($\chi^2=0,861;p=0,65$) puanları annelerinin eğitim durumlarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

4.14. Babanın Eğitim Durumlarına Göre Farklılıklar

Araştırma grubunun babalarının eğitim durumlarına göre benlik saygısı ve beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanları arasındaki farklılıklara ilişkin istatistiksel analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 19. Babanın Eğitim Durumlarına Göre Benlik Saygısı ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=140		Babanın Eğitim Durumu	n	Ort.	S.Sapma	Test İst.	p
Beş Faktörlü Kişilik Envanteri	Dışadönüklük	İlköğretim	30	3,32	0,80	$\chi^2=0,781$	0,68
		Lise	33	3,44	0,81		
		Üniversite	77	3,37	0,67		
	Uyumluluk	İlköğretim	30	3,88	0,48	$\chi^2=0,267$	0,88
		Lise	33	3,97	0,50		
		Üniversite	77	3,92	0,47		
	Sorumluluk	İlköğretim	30	3,43	0,52	$\chi^2=0,347$	0,84
		Lise	33	3,50	0,73		
		Üniversite	77	3,46	0,62		
	Duygusal Denge	İlköğretim	30	3,03	0,58	$\chi^2=1,748$	0,42
		Lise	33	2,89	0,74		
		Üniversite	77	3,09	0,69		
	Açıklık	İlköğretim	30	3,51	0,61	F=0,521	0,60
		Lise	33	3,54	0,64		
		Üniversite	77	3,62	0,51		
Benlik Saygısı	İlköğretim	30	1,09	0,84	$\chi^2=2,220$	0,33	
	Lise	33	0,97	0,74			
	Üniversite	77	1,14	0,70			

χ^2 =Kruskal Wallis Test İst.

F=Anova Test İst.

Üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; babası lise mezunu olan öğrencilerin dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin duygusal denge, açıklık puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin dışadönüklük ($\chi^2=0,781;p=0,68$), uyumluluk ($\chi^2=0,267;p=0,88$), sorumluluk ($\chi^2=0,347;p=0,84$), duygusal denge ($\chi^2=1,748;p=0,42$), açıklık ($F=0,521;p=0,60$) puanları babalarının eğitim durumlarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Benlik saygısı puanlarına göre baktığımızda; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin benlik saygı puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ($\chi^2=2,220;p=0,33$) puanları babalarının eğitim durumlarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin benlik saygısı ve akademik başarılarıyla olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerini demografik değişkenlerini karşılaştırmak amaçlı analizler de yapılmıştır.

Benlik saygısı puanlarına cinsiyete göre baktığımızda kadınların erkeklere oranla benlik saygısı puanlarının daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bununla ilgili bir çok başka araştırmalar yapılmıştır.

Mullis ve Normandin 1992 yaptığı araştırmada ergenlerde benlik saygısı ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını söylemiştir.

Brack, Orr ve Intersoll 1987 yaptığı araştırmada kızların benlik saygısının erkeklerden daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu araştırma bizim araştırmamızın sonucunu desteklemektedir.

Güngör 1989 yılında yaptığı araştırmada benlik saygısı ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulmamıştır.

Bireylerin benlik saygısının düşük olmasının sebepleri araştırıldığında ortaya çıkan en önemli özelliklerden biri, bireyin kendini başarılı hissetme özelliğidir. Benlik saygısı çocukluktan gelişmeye başladığı için, bireyin bu dönemde okulda, evde ve sosyal hayatta göreceği destek onun gelecek hayatında büyük önem taşımaktadır. (Santrock, 1999).

Yetiştirilme tarzına baktığımızda kızlar ve erkekler arasında çok büyük farklılıklar bulunmaktadır. Toplumumuzda erkekler daha rahat, daha az kuralcı ve koruyucu bir tarzda büyütülüyor, ama kızlar daha koruyucu ve baskıcı bir şekilde büyütülüyor. Kız çocukları hayatları boyunca baskı altında oldukları için ve etraflarındaki sosyal baskı yüzünden geleneksel standartlara uygun bir şekilde yaşaması gerektiğini düşündüğünü için insanlara karşı güvensiz bir kişilik özelliği

geliştirirler. Bunların yanı sıra etrafındaki insanların baskısı yüzünden bağımlı bir kişilik özelliği geliştirir. (Güngör, 1989:111).

Bunun sonucunda hayati boyunca sosyal çevresinin uyguladığı baskıya boyun eyer ve bir süre sonra ayak uydurmaya çalışır

Bütün bu sosyal, geleneksel ve b etkileri dikkate aldığımızda kız çocuklarının benlik saygısının erkek çocuklardan düşük olmasının nedeni ortaya çıkmaktadır. Bunun çözümü olarak yapılması gereken ise, ayrımcılık yapmadan erkek çocuklarına ve kız çocuklarına eşit davranılmalı ve bu çocuklar eşit haklara sahip olmalıdır.

Benlik saygısı puanlarına bireylerin yaşına göre baktığımızda; 19-22 yaş arasında olan öğrencilerin diğerlerine kıyasla benlik saygısı puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Baldwin, Hoffman 2001 de yaptığı ergenlik döneminden yetişkinlik dönemine kadar benlik saygısı gelişimini ve kişilik özelliklerinin değişimini araştırdığı araştırmada ergenlikte benlik saygısı düzeyinin değişebildiğinin ve yaş ile benlik saygısı arasında bir ilişki olduğunu bulmuştur.

Cerit-Aksoy 1992 de yaptığı lise öğrencilerinin özsaygı ve denetim odağını etkileyen değişkenleri araştırdığı çalışmada benlik saygısı ve yaş arasında bir ilişki saptamamıştır.

Wylie 1979 yılında yaptığı araştırmanın sonucuna baktığımızda araştırmaya katılan ergenlerin yaşı ve benlik saygısı düzeyi arasında bir bağlantı bulunamamıştır.

Araştırmamıza katılan öğrenciler 19-24 yaş aralığındadır. Araştırmanın sonucuna göre 19-22 yaş arasındaki öğrenciler 23, 24 yaş aralığındaki öğrencilerden daha yüksek benlik saygısına sahiptir. Araştırmamızda çok farklı yaş grupları kullanılmamıştır, Bunun sonucuna baktığımızda daha genç yaşta olan öğrencilerin benlik saygısının yüksek olmasının bir çok sebebi olabilir. Bu öğrenciler çocukluk döneminde ailelerinden ve sosyal çevrelerinden daha çok destek görmüşler ve daha yüksek bir benlik saygısı geliştirmişler.

Benlik saygısı puanlarına bireylerin ekonomik durumuna göre baktığımızda; ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Ekonomik düzeyi düşük olan öğrenciler ile orta olan öğrencilerin benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Ekonomik düzeyi düşük olan öğrenciler ile yüksek olan öğrencilerin; ekonomik düzeyi orta olan öğrenciler ile yüksek olan öğrencilerin benlik saygı puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

Aksoy 1992 yılında yaptığı ekonomik durumun öğrencinin benlik saygısı düzeyinde etkili olabileceğini söylemiştir.

Yüksekkaya 1995 yılında yaptığı araştırmanın sonucuna baktığımızda üniversite öğrencilerinin genelinin benlik saygısının yüksek olduğunu gözlemlemiş ve ekonomik durumun benlik saygısı üzerinde etkisi olmadığını söylemiştir.

Sonuçlara baktığımızda araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygıları onların sosyo-ekonomik durumundan etkilenmektedir. Düşük ekonomik duruma sahip öğrenciler daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu bulunmuştur. Bunun en önemli sebebi bu insanların eğitiminde yada sosyal hayatlarında, ailelerinde çok fazla ekonomik destek görmemeleri ve tek başına çalışarak eğitimlerini ve hayatlarını sürdürmeleri olabilir. Yüksek benlik saygısına sahip kişiler aktif, sosyal, iş hayatında başarılı olabilen kişilerdir. Sonuç olarak öğrencilik hayatında yüksek benlik saygısına sahip kişiler gelecek hayatlarında genelde başarılı olabilmektedirler.

Benlik saygısı puanlarına bireylerin yaşadıkları yerlere göre baktığımızda; evde arkadaşları ile birlikte kalan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı puanları yerleşim yerlerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Seçenekler arasında yurt, evde aileyle yaşamak, evde arkadaşlarla yaşamak ve diğer seçeneği vardı. Bu seçenekler arasında benlik saygısı en yüksek olan öğrenciler evde arkadaşlarıyla yaşayan öğrenciler olarak belirlenmiştir.

Bunun sebeplerine bakacak olursak eğer, öğrencilerin eğitim hayatlarında başarılı olmaları için kendilerine özel bir odaları ve rahat yaşam yerleri ve ders çalışma yerleri olması onların benlik saygılarını, başarılarını etkilemektedir. Yurttan kalan öğrenciler kendilerine özel odaları olmadığı için diğerlerine göre daha verimsiz ders çalışmaktadırlar. Evde aileleriyle kalan ve evde arkadaşlarıyla kalan öğrencilere baktığımızdaysa, aileyle kalan öğrenciler diğer gruba göre daha çok aile baskısıyla karşılaşmaktadır. Aile baskısı, kabul edilememesi onların benlik saygısı düzeylerinin etkilemektedir ve düşürmektedir.

Benlik saygısı puanlarına üniversite öğrencilerin kaçınıcı sınıfta olduklarına göre baktığımızda; 3.sınıfta olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygı puanları sınıflarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir

1.sınıfta olan öğrenciler ile 2.sınıfta olan öğrencilerin; 1.sınıfta olan öğrenciler ile 3.sınıfta olan öğrencilerin; 1.sınıfta olan öğrenciler ile 4.sınıfta olan öğrencilerin benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. 2.sınıfta olan öğrenciler ile 3.sınıfta olan öğrencilerin; 2.sınıfta olan öğrenciler ile 4.sınıfta olan öğrencilerin; 3.sınıfta olan öğrenciler ile 4.sınıfta olan öğrencilerin benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Sonuçlara baktığımızda 1.ci sınıfta eğitim gören öğrencilerle 4.cü sınıfta eğitim gören öğrencilerin benlik saygısı puanlarında farklılaşma vardır. Son sınıfta olan öğrenciler birinci sınıfta olan öğrencilere göre daha yüksek benlik saygısına sahiptir. Birinci sınıfta olan öğrenciler adaptasyon dönemindediler, okudukları bölümlere alışmaya çalışırlar bu yüzden düşük benlik saygısı gösterirler, son sınıfta olan öğrenciler artık gelecekle ilgili planlarını belirlemişlerdir ve gelecekte umutlulardır bu yüzden yüksek benlik saygısı puanı gösterirler.

Yılmaz 2000 yılında yaptığı çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin sınıfları ile girişkenlik düzeylerini incelemiştir. Sonucunda ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri diğerlerine göre daha düşük çıkmıştır.

Çam ve arkadaşları 2000 yılında yaptığı araştırmalarının sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin sınıfları ile benlik saygıları puanları arasında farklılaşma olmadığını bulmuştur.

Benlik saygısı puanlarına gelir kaynağına göre baktığımızda göre baktığımızda; burs veya krediden geliri olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı puanları gelir kaynaklarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Bu sonuca gelmemizin nedeni yaptığımız araştırmanın vakıf üniversitesi öğrencileri arasında yapmış olmamızda olabilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu ailesi tarafından geliri sağlanmaktadır, belki farklı üniversitelerde bu çalışma yapılsaydı anlamlı bir farklılaşma bulunabilirdi. Genel olarak baktığımızda gelir kaynağı üniversite öğrencilerinin benlik saygılarına ve akademik başarılarına etki gösterebilir. Ailesi tarafında maddi destek gören öğrenciler eğitimlerine daha iyi odaklanırlar ve bu yüzden hedeflerinde ve gelecekleri ile ilgili planlarda daha umutlu olurlar. Gelir durumunun yüksek olması öğrencinin benlik saygısı düzeyini olumlu yönde etkiler.

Benlik saygısı puanlarına annenin eğitim duruma göre baktığımızda göre baktığımızda; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin benlik saygı puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Cerit Aksoy 1992 yılında yaptığı araştırmada katılımcıların benlik saygısının etkileyen faktörleri araştırmıştır ve annelerinin öğrenim durumunun katılımların benlik saygısı düzeyleri üzerinde bir etkisi olduğunu söylemiştir.

Lackovic ve Dekovic 1990 yılında yaptıkları araştırmalarında öğrencilerin benlik saygısının gelişiminin ileri dönemlerinde aile, sosyal çevre ve okulun etkisinin azaldığını söylemiştir.

Sonuç olarak Annenin eğitim durumu çocuğun hayatında çok önemli bir etki bırakmaktadır. Annenin eğitim durumu onun çocuk yetiştirme tarzına büyük etki göstermektedir. Eğitimli anneler çocuk yetiştirme konusunda daha bilinçli olmaktadır.

Benlik saygısı puanlarına babanın eğitim durumuna göre baktığımızda; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin benlik saygı puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Yüksekkaya 1995 yılında yaptığı araştırmasında babanın öğrenim durumunun öğrencinin özsaygı düzeyi üzerinde etkisi bulmamıştır.

Araştırmamızın sonucuna baktığımızda babasının öğrenim durumu yüksek olan öğrenciler daha yüksek benlik saygısına sahiptirler.

Toplumumuzda geleneksel aile figürlerine baktığımızda babanın eğitim durumu annenin eğitim durumundan daha çok önem taşımaktadır. Baba ailede daha çok söz hakkına sahiptir ve ailenin sosyo ekonomik durumu babanın elindedir. Babanın öğrenim durumu yükseldikçe çocuk büyütme tarzıda gelişmektedir. Babalar daha bilinçli hale geldikçe çocuklarıyla daha çok zaman geçirmeye başlarlar. Sonuç olarak burada önemli olan babanın eğitim durumu değil, babanın çocuğunu ne kadar bilinçli bir şekilde yetiştirmesidir.

Benlik saygısı ve akademik başarı arasındaki ilişki

Benlik saygısı puanlarına akademik not ortalamasına göre baktığımızda; not ortalaması 1,00-2,49 arasında olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının diğerlerine oranla daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre üniversite öğrencilerinin benlik saygısı puanları not ortalamalarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmamızın sonucuna baktığımızda öğrencilerin benlik saygıları onların genel not ortalamalarının çok düşük düzeyde etkilemektedir.

Doğusal 1987 yılında yapmış olduğu araştırmasında öğrencilerin benlik saygısının onların başarıları üzerinde etkisi olduğunu söylemiştir. Araştırmaya göre benlik saygısı yükseldikçe akademik başarı da yükselmektedir.

Yavuzer 2004 yılında yapmış olduğu araştırmada benlik saygısı ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Araştırmanın sonucuna göre benlik saygısı yüksek olan bireyle akademik hayatlarında daha başarılı olmaktadır.

Özkan 1987, Güngör 1989, ve Erdinç 1995 yılında yaptıkları araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bu araştırmaların sonuçları benzerdir, hepsinde öğrencilerin benlik saygısı ve akademik hayata başarıları arasında bir ilişki bulunmuştur.

Benlik saygısıyla kişilik özellikleri arasındaki ilişki

Benlik saygısıyla kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye baktığımızda üniversite öğrencilerinin dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve duygusal denge kişilik özelliklerinin onların benlik saygısıyla negatif ilişkisi olduğunu anlarız. Üniversite öğrencilerinin bu kişilik özellikleri arttıkça onların benlik saygılarını negative etkilenmektedir.

Üniveriste öğrencilerinin duygusal denge puanlarını ise onların benlik saygısı puanlarıyla pozitif ilişki içindedir, yani öğrencilerinin duygusal denge puanı arttıkça onların benlik saygısı puanlarında artmaktadır.

Kişilik özellikleriyle akademik başarı arasındaki ilişki

Kişilik özellikleri ile akademik başarı arasındaki ilişkiye baktığımızda üniversite öğrencilerinin dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve açıklık puanları ile akademik başarıları arasında önemli bir ilişki saptanamamıştır. Üniversite öğrencilerinin duygusal denge puanları ve akademik başarıları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Duygusal denge insanın sinir, korku, endişe gibi olumsuz hisleri yaşamaya yatkın olmasıdır. Buna duygusal dengesizlik desek daha doğru olur. Üniversite

öğrencilerinde duygusal dengede yüksek puan alan öğrenciler duygusal olarak duyarlı öğrencilerdir ve bu olumsuz özellikleri yaşamaya eğilimlidirler. Bu olumsuz durumlar karşısında verdikleri tepkiler uzun sürer ve bu yüzden depresyona sürüklenirler. Duygusal dengesizlik puanı yüksek olan öğrenciler karar vermede ve düşünmede zorluk çekerler. Duygusal denge puanı yüksek olan bireyler olumsuz durumlar karşısında daha az tepki gösterirler, diğerlerine oranla daha az üzülürler ve üzüntüleri kısa sürer.

Araştırmanın sonuçlarına baktığımızda not ortalaması daha düşük olan öğrencilerin duygusal denge puanları not ortalaması yüksek olan öğrencilerden daha fazladır. Sonuçtan anlayacağımız akademik olarak başarılı olan öğrenciler duygularını kontrol etmede daha başarılıdır, olumsuz durumlar karşısında daha sakin tepki gösterebiliyorlar.

Araştırmanın sonucunda akademik başarı üzerinde en önemli etkisi olan kişilik özelliği duygusal denge olarak bulunmuştur.

Diğer faktörlerden biride sorumluluktur. Sorumluluk insalara karşı güven uyandırma, kurallara ayak uydurma, sorumluluk sahibi olma, ödevlerini zamanında yapma ve.b özelliklerin toplamıdır. Sorumluluğun en önemli göstergesi bireylerin hedefe odaklanma gücüdür. Sorumluluk puanı yüksen olan bireyler diğerlerine göre daha az hedefe odaklanır ve başarmak için daha az çalışır. Düşün puan alan kişilerse çok daha fazla hedeflerine odaklanırlar ve başarmak için çok çalışırlar. Bu şekilde odaklanan kişilerde bazen dikkat dağınıklıkları ortaya çıkabilir.

Sonuçlara baktığımızda ortalaması yüksek olan öğrencilerin sorumluluk puanları diğer öğrencilere göre daha düşüktür. Araştırmamıza katılan öğrencilerden akademik olarak başarılı olan öğrencilerin sorumluluk duyguları gelişmiştir ve hedeflerine odaklanmışlardır.

Bu konuda yapılan başka araştırmalara baktığımızda (Poropat, 2009; Furnham,Zhang ve Chamorro-Premuzic, 2006; Diseth, 2003; Gray ve Watson, 2002;Goff ve Ackerman, 1992; Digman, 1990; McCrae, 1987) araştırmalarında kişilik özellikleri sorumluluk arasında önemli bir ilişki bulmuşlardır.

Üniversite öğrencileri için sorumluluk ödevlerini vaktinde yapmak, derslere düzenli katılmak ve.b özellikler olarak görülmektedir. Bu araştırmaların sonucuyla benzer sonuca varılmıştır.

Uyumluluk insanların girdikleri ortamlara ayak uydurma ve kurallar uyma şeklidir.

Yüksek uyumluluk puanına sahip olan bireyler insanara karşı gereyinden fazla güven hiss ederler. İnsanların dedikleri sözlere ve isteklerine kolayca ayak uydururlar. Düşük puanlı bireylerse kendi istekleri doğrultusunda hareket etmeye önem verirler.

Araştırmanın sonucuna baktığımızda puanı düşük olan öğrencilerin uyumluluk puanları düşük bulunmuştur. Bu bireyler akademik hayatlarında öğretmenlerin isteklerinden çok kendi isteklerine göre davranmaktadır ve okul kurallarına diğerlerinden daha az uymaktadırlar. Yüksek not ortalamasına sahip kişilerde bu puan yüksek bulunmuştur, çünkü onlar öğretmenlerinin istekleri doğrultusunda hareket etmektedirler. Ödevlerini, çalışmalarını kurallara göre zamanında yapmaktadırlar.

Dışadönüklük insanların etrafındaki insanlarla kurduğu ilişkiyle ilgilidir. Dışa dönüklük puanı yüksek olan bireyler etrafındaki insanlara karşı sevecen davranırlar, kalabalık ortamlarda bulunmayı severler, ve insanlara karşı girişken davranırlar. Düşük puana sahip kişilerse kalabalık ortamda bulunmayı sevmezler, etraflarındaki insan sayı çok azdır, insanların çok olduğu olan ortamlarda kendini rahatsız hiss eden insanlardır. Araştırmanın sonucuna baktığımızda not ortalaması daha yüksek olan bireylerin dışadönüklük puanları daha düşüktür. Araştırmamıza katılan üniversite öğrencilerinden akademik olarak başarılı olan kişilerin sosyal hayatları daha kısıtlıdır. Bu kişiler arkadaşlarıyla zaman geçirmek yerine evde ders çalışmayı tercih ediyorlar ve çok fazla kalabalık ortamlarda bulunmuyorlar.

Açıklık bireylerin belirli kalıplara göre yaşayıp yaşamadığıdır. Açıklık insanın kendini geliştirmesidir, eski inançlara ve kalıplara takılı kalmadan açık fikirler üretmesidir.

Araştırmanın sonucuna baktığımızda not ortalaması düşük olan öğrencilerin açıklık puanları daha düşüktür. Bu öğrenciler daha çok kalıplara takılmakta ve yeni fikirler üretmekte zorluk çekmektedirler.

Bir çok çalışmada akademik başarıyla açıklık arasında ilişki bulunmuştur. edilmiştir (Poropat,2009; Laidra vd., 2007; Diseth, 2003; McCrae vd., 1993).

Sonuç olarak akademik başarıyı en çok etkileyen faktörler sorumluluk ve duygusal dengedir.

Poropat 2009 yılında yaptığı araştırmasını akademik başarıyla uyumluluk arasında olumsuz yönde ilişki bulmuştur.

Mc Kenzie 1989 yılında yaptığı araştırmasında dışadönüklük kişilik özelliği ile akademik başarı arasında olumsuz bir ilişki bulmuştur ve akademik başarıyla duygusal denge arasındaysa olumlu bir ilişki bulmuştur.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; kadınların erkeklere oranla dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge puanlarının daha yüksek olduğu, açıklık puanlarının ise daha düşük olduğu gözlenmiştir.

Bayan öğrencilerin uyumluluk puanları daha yüksek çıkmıştır, bayan öğrenciler erkeklere göre eğitim hayatlarında ve sosyal hayatlarında daha çok kurallara uymaya çalışmaktadırlar. Başka bir faktör olan dışadönüklük yine bayanlarda daha yüksek bulunmuştur, bayanlar erkeklere göre çevrelerine daha sevecen yaklaşmaktadırlar ve sosyal çevreleri daha geniştir.

Sadece açıklık puanları diğerlerinden farklı bulunmuştur. Kadınların açıklık puanı erkeklere göre daha düşüktür. Buna en büyük sebep olarak yaşadığımız toplumu örnek verebiliriz. Yaşadığımız toplumda kadınlar her zaman belirli kalıplara sığmakla uğraşmaktadırlar ve çevreleri tarafından baskı görmektedir. Bunun sonucunda kadınlar bu kalıplara takılıp kalıyor ve yeni fikirler üretmiyorlar bu yüzden açıklık kişilik özellikleri çok gelişmiyor.

Üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, açıklık puanlarının 23 yaşında olan öğrencilerde daha yüksek olduğu; duygusal denge puanlarının ise 19-22 yaş arasında olan öğrencilerde daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Sonuçlara baktığımızda üniversite öğrencilerinin yaşlarının onları kişilik özellikleri ile çok önemli bir bağlantısı bulunmamıştır. Bunun sebebi araştırmamıza katılan öğrenciler arasında çok fazla yaş farkı olmaması olabilir.

Üniversite öğrencilerinin ekonomik durumlarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; ekonomik durumu yüksek olan öğrencilerin dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu; ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin ise diğerlerine oranla duygusal denge, açıklık puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Sonuç olarak kişilik özellikleri ile ekonomik durum arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Üniversite öğrencilerinin yerleşim yerlerine göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; evde ailesi ile birlikte kalan öğrencilerin dışadönüklük puanlarının daha yüksek olduğu; evde arkadaşları ile birlikte kalan öğrencilerin uyumluluk, açıklık puanlarının daha yüksek olduğu; diğer yerlerde ikamet eden öğrencilerin sorumluluk puanlarının daha yüksek olduğu; yurttan kalan öğrencilerin ise duygusal denge puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Bu sonuca göre üniversite öğrencilerinin yerleşim yerine göre kişilik özellikleri ile anlamlı farklılık bulunmamıştır .

Üniversite öğrencilerinin sınıflarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; dışadönüklük, sorumluluk puanlarının 1.sınıfta olan öğrencilerde daha düşük olduğu; uyumluluk, açıklık puanlarının 4.sınıfta olan öğrencilerde daha düşük olduğu; duygusal denge puanlarının 3.sınıfta olan öğrencilerde daha düşük olduğu gözlenmiştir.

Sonuca baktığımızda üniversite öğrencilerinin buldukları sınıflarla kişilik özellikleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Üniversite öğrencilerinin gelir kaynaklarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; burs veya krediden geliri olan öğrencilerin dışadönüklük, açıklık puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu; kendi geliri veya çalışarak geliri olan öğrencilerin uyumluluk, sorumluluk puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu; ailesi tarafından geliri olan öğrencilerin duygusal denge puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu kişilik özellikleri ile gelir kaynağı arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Fakat sorumluluk puanları üniversite öğrencilerinin gelir kaynaklarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ailesi tarafından okutulan ve geliri olan üniversite öğrencileri ile kendi çalışarak okuyan ve geçimini sağlayan öğrencilerin sorumluluk puanının anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Ailesi tarafından geçimi sağlanan öğrencilerin sorumluluk puanları daha yüksek çıkmıştır.

Sonuç olarak bu öğrenciler kendi çalışarak okuyan öğrencilere göre daha az çaba göstermekte ve çalışmaktadırlar.

Üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; annesi lise mezunu olan öğrencilerin dışadönüklük, uyumluluk puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu; annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin sorumluluk puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin duygusal denge, açıklık puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim durumu ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre beş faktörlü kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda; babası lise mezunu olan öğrencilerin dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk puanlarının diğerlerine

oranla daha yüksek olduğu; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin duygusal denge, açıklık puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim durumu ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmemiştir.

Öneriler

1.Araştırma Beykent Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi öğrencileri katılımıyla yapılmıştır. Demografik değişkenlerin analizine baktığımızda çok fazla farklılıklar saptanmamıştır. Birden fazla, farklı üniversitelerde bu çalışma yapılırsa eğer demografik değişkenlere göre yapılan analizlerde daha çok farklılaşmalar saptanabilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin hepsi Vakıf Üniversinde eğitim görmeleri, aynı sosyal çevrede bulunmaları, benzer yaş gruplarında olmaları onların sonuçlarının benzer olmasına bir sebeptir, bu yüzden farklı üniversitelerde bu araştırma yapılırsa ve farklı yaş grupları üzerinde araştırma yapılırsa daha farklı sonuçlar çıkabilir.

2.Benlik saygısı insanların bütün hayatlarına etki eden bir kişisel özelliktir. Çocukların küçük yaştan benlik saygısı düzeylerinin geliştirmek onların gelecek hayatlarında, üniversite hayatlarında, kariyerlerinde ve diğer başka alanlarda etkisini gösterecektir. Okul döneminden başlayarak ergen yaşta olan öğrenciler için benlik saygısını geliştirmek adına sunumlar ve konferanslar yapılmalıdır. Ebeveynlerin duyarlı olması adına öğrencilerin gelişimiyle, benlik saygısı düzeyleri ile ilgili toplantılar düzenlenmelidir.

3.İnsanların hayatında en önemli psikolojik gelişim dönemi çocukluk dönemidir. Bu dönemde gelişen kişilik özellikleri hayatları boyunca onların hayatlarında kendini göstermektedir. Bu kişilik özelliklerinin sağlıklı bir şekilde gelişmesinde en önemli faktör aile faktörüdür. Okullarda aile rehberliği seminerleri, toplantıları düzenlemek, bilinçli ebeveynler yaratmak çocukların gelişimi açısından çok önemlidir. Ebeveynler ne kadar bilinçli olursa çocuklarda o kadar sağlıklı kişilik özellikleri geliştirir.

4. Benlik saygısının olumlu yönde etkileyen değişkenlerde en önemlisi başarıdır. Okullarda öğrencilerin sadece akademik olarak başarılı olması üzerine çalışmak yerine onların sosyal hayatlarında da başarılı olmaları sağlanmalıdır. Her bir öğrencinin farklı yetenekleri vardır, bazıları sporda, bazıları resimde yeteneklidir. Bu yetenekleri çıkarmak adına okullarda bir çok resim sergileri, spor faaliyetleri düzenlenmeli ve öğrencileri kendi yeteneklerini keşfetmeye sevk edilmelidir. Öğrenciler sadece akademik olarak değil ,farklı alanlarda başarılı olma şansı kazanmalıdır. Sporda başarılı olamayan bir öğrenci resimde başarılı olursa benlik saygısı olumlu yönde gelişir.

5. İlk sınıfta olan öğrencilerin benlik saygıları diğerlerine oranla daha düşük. Öğrenciler yeni okula başladıklarında adaptasyon sorunu gibi bir çok sorun yaşarlar. Öğrencilerin bu dönemi kolay atlatalmaları adına onlara destek olacak, bilgi verecek kişiler olmalı ve bu dönemi atlattırma kolaylık sağlamalıdır. Bir diğer sorun ise, öğrenciler yeni bölüme başladıklarında bu bölümle ilgili çok fazla bilgili olmaya biliyorlar, bazen bölümün iş imkanlarından bile haberdar olmayabiliyorlar, bu konuda öğrencileri bilgilendirmek, bölümlerini sevdirmek adına senenin başında bölümü tanıtıcı seminer düzenlemesi çok faydalı olabilir.

6. Kişilik özelliklerinin bazılarının akademik başarı üzerinde etkisi daha fazla görülmüştür. Genel olarak baktığımızda kişilik özelliklerinin hepsinin sağlıklı bir şekilde gelişimi sonucunda sorunsuz ve başarılı bir kişilik ortaya çıkmaktadır. Kişilik özelliklerini etkileyen bir çok faktör vardır. Bu kişilik özelliklerinin sağlıklı gelişimi adına ebeveynler çocuklarına her alanda destek olmalıdır. Onları sadece ders çalışmaya teşvik etmek yerine, sosyalleşmelerinde çaba göstermelidir ki diğer kişilik özellikleride gelişsin.

7. Sonuçlara baktığımızda araştırmamıza katılan bayan öğrencilerin kişisel özelliği olan açıklık puanları düşük çıkmıştır. Bunun anlamı ,bu öğrenciler bazı kalıplara uyarak yaşamasını gösterir. Bunun karşısı almak için çocukluk döneminden başlayarak erkeklere ve bayanlara cinsiyet ayrımı yapmadan davranılmalıdır. Eğer ayrım yapılmazsa kadınlar kendilerini bu kalıplara uymaya zorlamazlar ve istedikleri gibi yaşayabilirler.

8.Bu araştırmada Beş faktör Kişilik özelliklerinin kısa formu kullanılmıştır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda uzun formunun kullanılması literatüre daha fazla katkı sağlayabilir. Gelecekte buna benzer çalışmalarda farklı demografik değişkenler kullanılabilir ve daha farklı sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKLAR

- Aylin Uysal. (2014) Anne destekli, anne desteksiz sosyal beceri eğitimi alan ve almayan okul öncesi çocukların sosyal beceri düzeyleri ve benlik kavramlarının karşılaştırılması. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Adler A. (2001) *İnsanı Tanıma Sanatı*. 8. Baskı, Say Yayınları, İstanbul
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., ve Nolen-Hoeksema, S. (1996) *Psikolojiye giriş*. (Çeviri: Yavuz Alagon). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Apple, Matthew T. (2011) "The Big Five Personality Traits and Foreign Language Speaking Confidence Among Japanese Efl Students", Doctoral Dissertation, Temple University, Pennsylvania.
- Burger, J. M. (2006) *Kişilik*. (Çeviri: İ. D. E. Sarioğlu). İstanbul: Kaktüs Yayınları.
- Bee, H. (1989) *The developing child*. New York, NY: Harper Collins.
- Cüceoğlu, Doğan (2000) *İnsan ve Davranış*, 10. Basım, Remzi Kitabevi, s.404-405.
- Cüceloğlu, Doğan. (1991) *Yeniden insan insana*. istanbul: Remzi Kitabevi
- Cevher, Fatma N ve Mustafa Bulut. (2007). "Benlik Kavramı ve Benlik Saygısı, Önemi ve Geliştirilmesi". *Akademik Dizayn Dergisi*. Sayı.2. ss. 52-64.
- Coopersmith S. (1967). *The Antecedents of Self-Esteem*. WH Freeman (ed), San Francisco, Freeman Press
- Can, Halil ve Diğerleri (1984) *İşletme ve Yönetim* Ankara: Aslımlar Matbaası, İlter İşletme Yönetimi İzmir Üçel yayıncılık-Dağıtımıcılık.
- Cattell, Raymond B. (1952), *The Three Basic Factor Analysis Desing – Their Interrelationn and Derivatives*. Psychological Bulletin, Vol: 41, pp: 499 – 520.

- Costa, Paul T. and MCCRAE, Robert R., (1992), *Four Ways Five Factors Are Basic, Personality and Individual Differences*, Vol: 13, No: 6, pp: 653-665. (Akt: Selcen Demirkan),
- Çoraklı, Ekin, (2007), “Müzik Öğretmeni Adaylarının Piyano Dersindeki Başarıları İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çetin, Nesrin G. ve BECEREN, Ertan; (2007) “Lider Kişilik: Gandhi”, Süleyman Demirel Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 3, s.11
- Denise Boyd, Helen Bee (2009) *Çocuk Gelişim Psikolojisi*, Kaknüs Yayınları
- Dereboy, İ. F. (1997). Erişkinlikteki Durağanlığın Oyunlaştırılması: Godot’yu Beklerken. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmoloji Dergisi* 5 (Ek Sayı 2), 30-34.
- Erik H. Erikson (1984) *İnsanın Sekiz Çağı*, (çev. Bedirhan Üstün-Vedat Şar), Toplum yayınları, Ankara
- Eroğlu, Feyzullah (2011), *Davranış Bilimleri*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Engin GEÇTAN. (1994) *Psikodinamik Psikiyatri ve normal dışı davranışlar*, 10. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul,
- Erşan, E., Doğan, O., Doğan, S. (2009). Beden Eğitimi Ve Antrenörlük Bölümü Öğrencilerinde Benlik Saygısı Düzeyi ve Bazı Sosyodemografik Özelliklerle İlişkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*. Sayı:42. s.36-37.
- Fredenburgh, F. A. (1971). *The Psychology of Personality and Adjustment*, Cummins Publishing Company, inc philippines.
- Gulgoz, S. (2002). *Five-factor model and NEO-PI-R in Turkey*. In A.J.Marsella, R.R.McCrae&J.Allik(Ed.), *The Five-Factor Model Across Cultures*, (1-23). Netherlands, Kluwer Academic Publishers.

- Güngör, A. (1989) Lise Öğrencilerinin Öz Saygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler.Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Geçtan, E. (1994) *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*. Remzi Kitabevi, 10. Basım, İstanbul, s. 14.
- Güney S. (2007) *Yönetim ve Organizasyon*. 2. Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Hasan dilek. (2007) Farklı eğitim programlarına devam eden lise II. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı ile anne-babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi ,yükseklisans tezi Gazi universitesi.
- Hidayet Yurtsever. (2009) Kişilik özelliklerinin stres düzeyine etkisi ve stresle başa çıkma yolları : Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi
- İbrahim Gürses (2011) TC Uludağ Üniversitesi *İlahiyat Fakültesi dergisi* cilt: 20 sayı: 2 , s.153-166
- İstengel, M, Ayşe; (2006) Okul Rehber Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ve iş Stresleri Arasındaki ilişki Düzeyinin incelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, istanbul, s.41.
- İzgiç F, Akyüz G.(2001) Üniversite öğrencilerinde sosyal fobi ve beden imgesi ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerin araştırılması. *3P Dergisi*.
- Jacobi, J. (2002), C. G. Jung *Psikolojisi*, Mehmet Arap (çev.), İstanbul: İlhan Yayınevi
- Jersild A. (1963) *Gençlik psikolojisi* (N. Özgür çevirisi). İstanbul, Eko Matbaas 1
- Kohut H. (1971).*The analysis of the self*, New York, International Universities Press.
- Kulaksızoğlu, A. (1998) „*Ergenlik Psikolojisi*“. İstanbul: Remzi Kitapev

- Koç, Mustafa. (2008) “Yetişkinlik Döneminde Dindarlık ve Benlik Kavram Değişkenleri Arasındaki ilişki”, Yayınlanmamış Doktora Tezi. UÜ SBE,
- Miller, P. H. (2008). *Gelişim Psikolojisi Kuramları*. (Çeviren: Z. Gültekin) İmge Kitabevi Yayınları, 202-227
- Morgan, T. Clifford (2000); *Psikolojiye Giriş*, (Yay. Sor.: Sirel KARAKAŞ), Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Ankara, s.213.
- Modern Psikoloji. (2014) *Alfred Adler Psikolojisine Giriş ve Tüm Çalışmaları*, Yason yayıncılık
- Murray, Henry A. (1955), *Types of Human Needs*, (Studies in Motivation, Selected and Edited by D. C. McClelland), Appteton-Centry-Crofts Inc., NewYork.
- Öz, R. Yılmaz, H. Akçay, N. (2009). Tip 1 Diyabetli Çocuklarda Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:6 Sayı:1.
- Özdemir, N. (2004) Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Fobi ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki ve Etkileyen Faktörler. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Pişkin, M. (2003). *Özsaygı Geliştirme Eğitimi*. İçinde: Y. Kuzgun (Ed.), İlköğretimde Rehberlik. (s.95-123). Ankara : Nobel Yayınları.
- Silahtaroglu, Feyza (2004); Akademisyenlerde Zaman Yönetimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat,
- Seher Yüzgeç. (2014) Benlik saygısı ile mistik tecrübe arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. Yüksek lisans tezi. İstanbul
- Selçuk, Z. (1996). *Eğitim Psikolojisi*. Şafak Matbaacılık, Pegem Yayıncılık. Ankara;48-56.
- Stres ve Kamu Kurumlarındaki Sekreterler Üzerine Bir Uygulama, Anadolu Üniversitesi Yayınları (2001), No:1322, Eskişehir.

- Storr, A. (1975). *Jung*. Glasgow, Scotland: Fontana/Collins.
- Somer, O. ve Goldberg, L.R. (1999). The structure of turkish trait descriptive adjectives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(3), 431-450.
- Shaye, Afrouz, (2009), “Infidelity in Dating Relationships: Do Big Five Personality Traits and Gender Influence Infidelity?”, Doctoral Dissertation, Alliant International University, California.
- Santrock, J. W. (1999), *Life-Span Development*, McCraw-Hill College. USA.
- Şemin, U. R. (1984). *Gençlik Psikolojisi*, istanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları
- Turner, Jonathan E., (2003), “Proactive Personality and the Big Five as Predictors of Motivation to Learn”, Doctoral Dissertation, Old Dominion University, Virginia.
- varoluscuterapi.com/gordon-allport/903
- Yörükoğlu, A. (1986).”*Gençliğin Eğitimi*”. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları
- Yörükoğlu, Atalay. (2000) *Gençlik Çağı*, 11. Basım, Özgür Yayınları, İstanbul, s.81.
- Yanbastı, Gülgün; (1996) *Kişilik Kuramları*; Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 53; Ege Üniversitesi Basımevi; İzmir;
- Yavuzer, Haluk; (2001) *Çocuk ve Suç*, 10. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, ,s.169.
- Zehra Yeni (2015) Beş kişilik özellikleri ile duygusal emek arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma.
- Zümra Özyeşil (2011) Üniversite öğrencilerinin öz-anlayış düzeylerinin bilinçli farkındalık kişilik özellikleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi.Doktora tezi.Selçuk üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

EKLER

Ek-1. Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği

Yönerge

Aşağıdaki ankette yer alan soruların hepsini cevaplamanız bu araştırmanın sonuçları açısından kritik önem taşımaktadır.

Araştırmamız açısından kimliğinizin bilinmesi önem taşımadığından, anket formları üzerine ad ve soyadı yazılması gerekmemektedir. Vereceğiniz yanıtlar sadece araştırmacı tarafından bilimsel veri amacıyla kullanılacaktır.

Ankette yer alan hiç bir sorunun doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Yapılan bilimsel çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır.

Lütfen her soruyu dikkatli bir şekilde okuyup, kendinize en uygun şıkkı (X) ile işaretleyiniz.		Doğru	Çok Doğru	Yanlış	Çok yanlış
1.	Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.				
2.	Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum				
3.	Genelde kendimi başarısız biri olarak görme eğilimindeyim.				
4.	Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.				
5.	Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.				
6.	Kendime karşı olumlu bir tutum içerisindeyim.				
7.	Genel olarak kendimden memnunum.				
8.	Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.				
9.	Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.				
10.	Bazen kendimin hiç de yeterli olmadığımı düşünüyorum.				

Ek-2. Beş Faktör Kişilik Testi

Aşağıda, insanların kendilerini ve kişilik özelliklerini anlatmak için kullandıkları bazı ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi okuyarak, size ne kadar uyduğunu, uygun rakamın üzerini çarpı (X) ile işaretleyerek belirtiniz.Örneğin; "Yardımsever biriyim" ifadesi, kendi özelliklerinizi düşündüğünüzde, size bütünüyle uyuyorsa 5'i, oldukça yardımseverim diyorsanız 4'ü, biraz yardımseverim diyorsanız 3'ü, pek yardımsever biri değilim diyorsanız 2'yi, hiç yardımsever birisi değilim diyorsanız 1'i işaretlemeniz gerekmektedir.		Katılmıyorum	Çok az Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Ordukatılıyorum	Çok Fazla Katılıyorum
* Aşağıdaki ifadeler için yan tarafta bulunan sütundan kendinize en uygun olan <u>bir kutuya (X)</u> işareti koyunuz						
1	Konuşkan biriyim	1	2	3	4	5
2	Başkalarının hatasını bulmaya yatkınım	1	2	3	4	5
3	Bir işi tam yaparım	1	2	3	4	5
4	Karamsar, hüzünlü biriyim	1	2	3	4	5
5	Orijinal biriyim, yeni fikirler üretirim	1	2	3	4	5
6	İçine kapanık biriyim	1	2	3	4	5
7	Yardımseverim	1	2	3	4	5
8	Bazen dikkatsiz davranabiliyorum	1	2	3	4	5
9	Rahatım, strese girmem	1	2	3	4	5
10	Pek çok şeyi merak ederim	1	2	3	4	5
11	Enerji doluyum	1	2	3	4	5
12	Başkaları ile ağız dalaşı (sözlü kavga) başlatırım	1	2	3	4	5
13	Bir görevin (çalışma, ödev, iş) verilmesi için güvenilir biriyim	1	2	3	4	5
14	Gergin olabilirim	1	2	3	4	5
15	Zeki, derin düşünebilen biriyim	1	2	3	4	5
16	Diğer insanları heveslendiririm	1	2	3	4	5
17	Bağışlayıcıyım	1	2	3	4	5
18	Dağınık biriyim, çok derli toplu biri değilim	1	2	3	4	5
19	Endişeli biriyim	1	2	3	4	5
20	Hayal gücüm kuvvetlidir	1	2	3	4	5
21	Sessizim	1	2	3	4	5
22	Başka insanların güvendiği biriyim	1	2	3	4	5
23	Tembel olmaya eğilimliyim	1	2	3	4	5
24	Duygusal olarak dengeliyim, kolay kolay mutsuz olmam	1	2	3	4	5

25	Yaratıcıyım	1	2	3	4	5
26	Çekingen değilim, girişkenim	1	2	3	4	5
27	Başka insanlara karşı soğuk ve ilgisizim	1	2	3	4	5
28	Bir işi bitirmeden yarım bırakmam	1	2	3	4	5
29	Duygu durumum değişkendir	1	2	3	4	5
30	Sanatsal ve estetik şeyler benim için önemlidir	1	2	3	4	5
31	Bazen utangaç ve çekingenim	1	2	3	4	5
32	Herkese karşı düşünceli ve saygılıyım	1	2	3	4	5
33	Yaptığım şeyleri etkin, hakkını vererek, iyi yaparım	1	2	3	4	5
34	Gergin durumlarda, ortamlarda sakin kalabilirim	1	2	3	4	5
35	Rutin, tek düze şeyleri yapmayı tercih ederim	1	2	3	4	5
36	Dışa dönük sosyal biriyim	1	2	3	4	5
37	Bazen diğer insanlara kaba davranırım	1	2	3	4	5
38	Plan yapar ve bu planları uygulardım	1	2	3	4	5
39	Çabuk heyecanlanırım	1	2	3	4	5
40	Fikirlerle oynamayı, benim için ne anlama geldikleri üzerinde düşünmeyi severim	1	2	3	4	5
41	Sanata karşı pek ilgili değilim	1	2	3	4	5
42	Başkaları ile yardımlaşmayı severim	1	2	3	4	5
43	Dikkatim çabuk dağılır	1	2	3	4	5
44	Sanat, müzik ve edebiyatla ilgiliyimdir	1	2	3	4	5

Ek-3 Akademik Başarıyı Ölçmek İçin Kişisel Bilgi Formu

LÜTFEN SON OLARAK AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.
1)Yaşınız:
2)Bölümünüz:
3)Cinsiyetiniz: ☐ Kız ☐ Erkek
4)Sınıfınız: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
5)Son döneme ait akademik not ortalamanız:
6)İkamet ettiğiniz yer: ☐ Yurtta ☐ Evde ailemle ☐ Evde arkadaşlarımla ☐ Diğer
7)Gelir kaynağınız: ☐ Ailem ☐ Burs ☐ Kredi ☐ Kendi gelirim,çalışıyorum
8)Annenizin eğitimi : ☐ Okuma yazma bilmiyor ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
9)Babanızın eğitimi : ☐ Okuma yazma bilmiyor ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
10)Sosyo-ekonomik durumunuz: ☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek
12)Sizinle ilgili kararları ailede kim alır? ☐ Annem ☐ Babam ☐ Ben ☐ Annem ve babam birlikde ☐ Diğer

ÖZGEÇMİŞ

9 Mayıs 1993 tarihi Azerbaycan doğumluyum. İlk, orta okul ve liseyi Bakü şehrinde, Gafgas özel kolejinde tamamladıktan sonra, 2010 yılında Fatih Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji bölümüne başladım. 2014 yılında Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji programına başladım. Mesleğimle ilgili gelişmeleri takip etmekteyim. İleri düzeyde İngilizce ve Rusça bilmekteyim.

Lamia SABİRLİ

